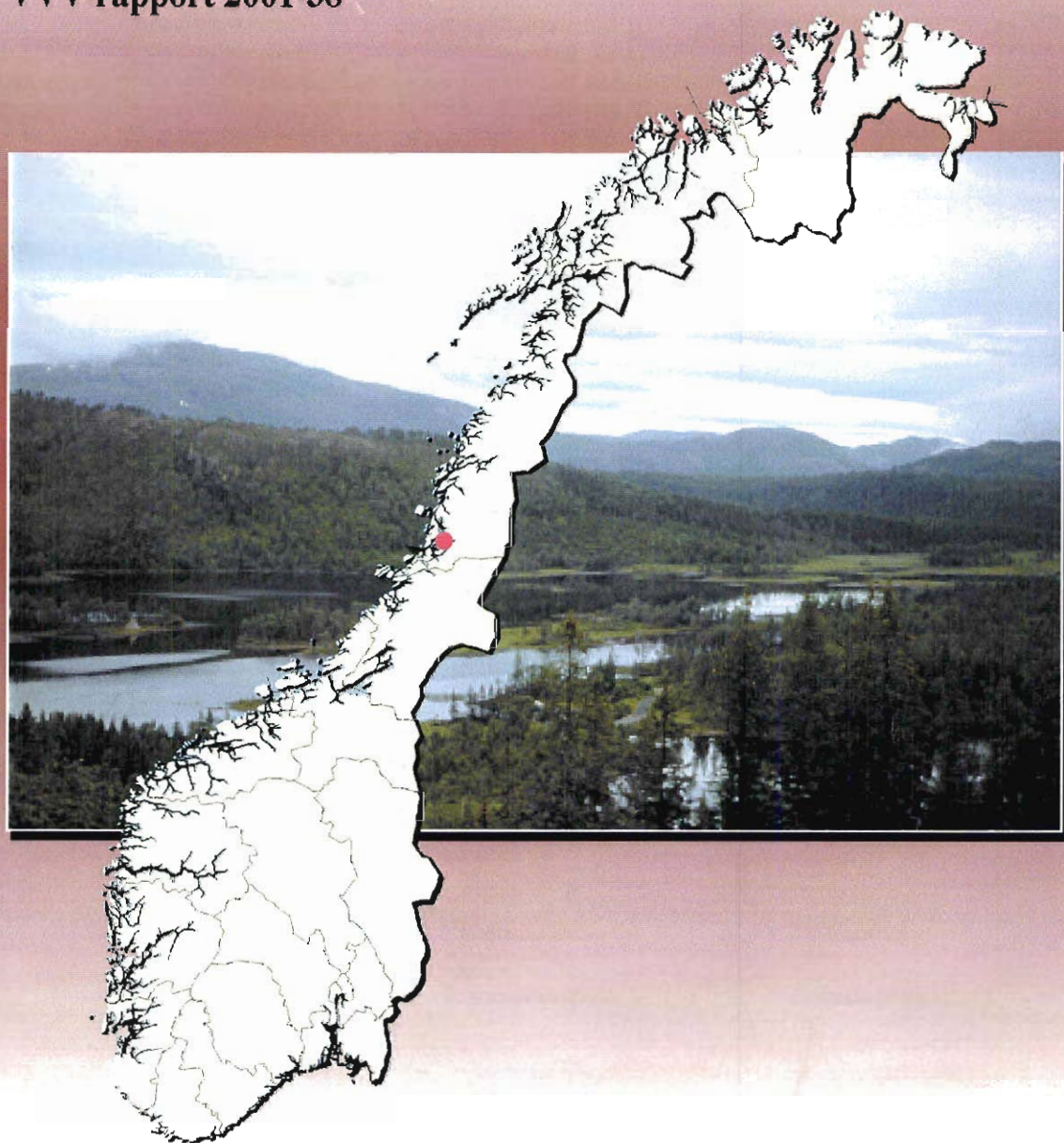

Verdier i Saus-, Brusjøa-, Navavatnvassdragene i Brønnøy kommune i Nordland

VVV-rapport 2001-38

Utgitt av Direktoratet for naturforvaltning i samarbeid med
Norges vassdrags- og energidirektorat og Fylkesmannen i Nordland

Refereres som:

Fylkesmannen i Nordland 2000. Verdier i Saus-, Brusjø-, og Navavatnvassdraget i Brønnøy kommune, Nordland.

Utgitt av Direktoratet for naturforvaltning i samarbeid med Norges vassdrags- og energidirektorat. VVV-rapport 2001-26. Trondheim

52 sider, 5 kart + registreringsskjema 21 s.

Forsidefoto: Gunnar Kristiansen, Sausvassdraget

Forsidelayout: Knut Kringstad

Verdier i
Saus-, Brusjøa-, Navavatnvassdraget i
Brønnøy kommune
i Nordland

Vassdragsnr.: 148.2Z, 148.22Z, 145.3Z
Verneobjekt: 148/I, 148/II, 145/I
Verneplan I

VVV-rapport 2001-38

Tittel <i>Verdier i Saus-, Brusjøa- og Navavatnvassdraget</i>		Dato <i>Kunnskapsstatus 2000</i>	Antall sider <i>52 s., 5 kart+vedlegg 21s.</i>
Forfatter <i>Gunnar Kristiansen (NVE Region Nord)</i>		Institusjon <i>Fylkesmannen i Nordland</i>	Ansvarlig sign. <i>Roar Høgsæt</i>
TE-nr. <i>1004</i>	ISSN-nr. <i>1501-4851</i>	ISBN-nr. <i>82-7072-514-5</i>	VVV-Rapport nr. <i>2001-38</i>
Vassdragsnavn <i>Saus-, Brusjøa-, Navavatnvassdraget</i>		Vassdragsnummer <i>148.2Z, 148.22Z, 145.3Z</i>	Fylke <i>Nordland</i>
Vernet vassdrag nr. <i>148/I, 148/II, 145/I</i>		Antall objekter/delområder <i>62</i>	Kommuner <i>Brønnøy)</i>
Antall delområder med Nasjonal verdi (***) <i>5</i>		Antall delområder med Regional verdi (**) <i>21</i>	Antall delområder med Lokal verdi(*) <i>9</i>
EKSTRAKT			
<p><i>Saus-,Brusjøa-, og Navavatnvassdraget ligger i Brønnøy kommune i Nordland. Vassdragene har siden vedtak i Stortinget 1973 vært vernet mot vannkraftutbygging (verneplan I). VVV-prosjektet (Verdier i vernede vassdrag) er initiert av Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Formålet er å bidra til grunnlaget for en differensiert forvaltning av vassdragene og videre lette tilgangen til kunnskapen om de verdiene og objektene som ligger til grunn for vernet av vassdragene. På oppdrag fra DN og NVE presenterer Fylkesmannen i Nordland i denne rapporten fylldig dokumentasjon over hvilke natur- og kulturfaglige verdier som finnes, eller som pr. i dag er kjent, innen Saus-, Brusjøa-, og Navavatnvassdragets nedslagsfelt. De fem fagtemaene som er vurdert er geofag, biologi/økologi, landskapsvurdering, friluftsliv og kulturinteresser. Verdiene er knyttet til spesifikke lokaliteter innen nedslagsfeltet og begrunner avgrensingen av lokalitetene. Disse verdisettes ut fra spesifikke og allmene faglige hovedkriterier og støttekriterier som er utarbeidet innen VVV-prosjektet. Rapporten omhandler videre vassdragets generelle verdier innen fagområdene, en beskrivelse av hver lokalitet og en tabell som oppsummerer verdiene og vurderingene. Saus-, Brusjøa- og Navavatnvassdrag har betydelige naturfaglige verdier knyttet til skog, vatn og våtmark. De geofaglige verdiene er begrenset. Vassdragene har videre stor verdi for friluftslivet både i lokal og regional målestokk. Landskapsverdiene er store og nært knyttet til vassdragsselementene i et variert landskap og varierte naturtyper. Kulturminnene innen feltet har stor tidsdybde og forteller om en aktiv bruk av området helt fra steinalderen. Det er også flere minner som er knyttet til den aktive bruken av vassdragene som har foregått fra gammel tid til i dag.</i></p> <p><i>Saus- og Brusjøavassdraget er noe påvirket av avrenning fra jordbruk, mens Navavatnvassdraget er lite påvirket. Det er en del inngrep i form av veier, bebyggelse og jordbruk i Brusjøa- og Sausvassdraget, mens Navavatnvassdraget fremstår som mer urørt av inngrep. Likevel er det store arealer som er mer urørte innen alle nedslagsfeltene.</i></p>			
5 STIKKORD PÅ NORSK5		KEYWORDS IN ENGLISH	
<i>Prosesser og former skapt av is og vann</i>		<i>Landscapes developed by glaciers and water</i>	
<i>Biologisk mangfold</i>		<i>Versatile biological values</i>	
<i>Landskapsbilde</i>		<i>Forms of landscapes</i>	
<i>Friluftsliv</i>		<i>Open air activities</i>	
<i>Kulturminner</i>		<i>Archaeological discoveries and old buildings</i>	

FORORD

Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er i fellesskap ansvarlig for prosjektet "Verdier i vernede vassdrag" (VVV-prosjektet). Hensikten er å gjøre kunnskapen om verdiene lettere tilgjengelig for kommuner og andre som forvalter vernede vassdrag med nærområder. Etter at Stortinget 1. april 1993 vedtok Verneplan IV for vassdrag, er 341 vassdragsobjekter vernet mot kraftutbygging. Stortinget har gjentatte ganger presisert at verneverdiene i de vernede vassdragene ikke må forringes av andre inngrep. Rikspolitiske retningslinjer (RPR) for vernede vassdrag, ble vedtatt 10. november 1994. Retningslinjene gir kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter rammer for sin forvaltning.

VVV-prosjektet beskriver verdier innen prosesser og former skapt av vann og is, biologisk mangfold, landskapsbilde, friluftsliv og kulturminner/miljøer og skal ut fra dagens kunnskap synliggjøre de viktigste verdiene. I tillegg kan det også finnes andre viktige verdier og som har betydning for vernet. I prosjektet lages vassdragsvise rapporter som gir en oversiktlig presentasjon av viktige områder i tekst og på kart. Prosjektleder for VVV-prosjektet er Elisabet Rosendal. Informasjonen i rapportene vil senere bli tilgjengelig med digitale kartdata. Ansvar for utarbeidelse av den enkelte rapport ligger til fylkesmannen i vedkommende fylke.

Saus-, Brusjøa-, og Navavatnvassdraget har siden vedtak i Stortinget 1973 vært vernet mot vannkraftutbygging (verneplan I). Denne rapporten er utarbeidet av Fylkesmannen i Nordland. Rapporten presenterer dokumentasjon over hvilke verdier som finnes i og ved disse vassdragene. Arbeidet med rapporten er utført i 1999/2000 av cand. scient, Gunnar Kristiansen.

Trondheim - Bodø - Oslo

*Direktoratet for naturforvaltning
naturbruksavdelingen*

*Ola Skauge
avdelingsdirektør*

*Norges vassdrags- og energidirektorat
vannressursavdelingen*

*Are Mobæk
avdelingsdirektør*

*Fylkesmannen i Nordland
miljøvern avdelingen*

*Roar Høgsæt
Miljøvernsjef*

INNHold

FORORD SAMMENDRAG

1.0 INNLEDNING	12
1.1 Generell beskrivelse av vassdraget	12
1.2 Hydrologi og vannkvalitet.....	13
Vannstands- og vannføringsforhold	13
Vannkvalitet	14
1.3 Arealopplysninger	15
1.4 Kunnskapsstatus og rapportens målsetting og begrensninger.....	16
2.0 PROSESSER OG FORMER SKAPT AV IS OG VANN	17
2.1 Kort om de geofaglige verdiene i vassdraget.....	17
2.2 Utvalgte delområder og objekter.....	18
Sausvassdraget (P1)	18
Navavatnvassdraget (P2)	19
3.0 BIOLOGISK MANGFOLD	20
3.1 Ferskvannsbiologi	20
3.2 Naturtyper	21
3.3 Vilt	22
3.4 Rødlistearter	23
3.5 Utvalgte delområder og objekter.....	24
Sausvassdraget (B1-B14).....	24
Brusjøvassdraget (B15-B19).....	25
Navavatnvassdraget (B20-B22)	26
4.0 LANDSKAPSBILDE	29
4.1 Landskapsregion og særpreg	29
4.2 Utvalgte delområder og objekter.....	31
Sausvassdraget (L1-L3).....	31
Navavatnvassdraget (L4).....	31
Brusjøvassdraget (L5)	31
5.0 FRILUFTSLIV.....	33
5.1 Friluftslivelementer.....	33
5.2 Utvalgte delområder	35
Sausvassdraget (F1-F2)	35
Brusjøvassdraget (F3-F4).....	35
Navavassdraget (F5-F6).....	35

6.0 KULTURMILJØER	37
6.1 Kulturminner og kulturhistorie	37
6.2 Utvalgte objekter.....	39
Stedfestede objekter i Sausvassdraget (K1-K3, K7, K9-K12, K14-K19, K22-24, K27) ..	39
Stedfestede objekter i Brusjøvassdraget (K4-K6, K13).....	39
Stedfestede objekter i Navavatnvassdraget (K20, K25-K27)	39
Fra Sefrakregisteret.....	39
Fra forminneregisteret	41
Andre registrerte kulturminner	42
8.0 LITTERATURLISTE	45
9.0 METODE	47
9.1 Kriterier og verdisetting benyttet i rapporten	47
9.2 Metode for utpeking og gradering av verdi.....	47
10.0 KART	51
REGISTRERINGSSKJEMA	53

SAMMENDRAG

Sausvassdraget har utløp i Sørfjorden, Brusjøvassdraget i Heggefjorden og Navavatnvassdraget innerst i Ursfjorden. Alle like ved Hommelstø i Brønnøy kommune. Vassdragene ble vernet i verneplan I etter vedtak i Stortinget av 1973. Grunnlaget for vernet var mangelfullt utredet, men det var ingen kraftutbyggingsinteresser i området.

Denne rapporten sammenstiller verneverdiene i vassdragene med arealfestete opplysninger og avgrensninger av verdifulle lokaliteter. Vurderingene og utvalget av lokaliteter er basert på vurderinger og enkelte feltregistreringer under VVV arbeidet, på utredninger for verneplaner for skog og fra registreringer av våtmark. Vurderingen av kulturverdiene er basert på bakgrunns litteratur, og fra i opplysninger som er gitt av Nordland Fylkeskommune. Brønnøy kommune har gitt innspill på friluftsverdier, arealplanen og vannkvalitet. Lokalbefolkningen har også gitt flere innspill. VVV prosjektet sammenstiller verneinteressene innenfor 5 hovedgrupper av fagtemaer. Verdiene er knyttet til spesifikke lokaliteter innenfor nedslagsfeltet og begrunner avgrensningen av lokalitetene.

De fem fagtemaene er geofag, biologi, økologi, landskap, friluftsliv og kulturinteresser. Områdenes verdi vurderes utfra spesifikke, allmene faglige hovedkriterier og støttekriterier. Disse er delvis utarbeidet innenfor VVV prosjektet. Oppfylte kriterier summeres til en verdi som gir en relativ vurdering av hvert utvalgte objekt eller lokalitet.

Rapporten inneholder ett kapittel for hvert fagemne. Disse omhandler vassdragets generelle verdier, en beskrivelse av hver lokalitet og en tabell som oppsummerer verdiene og vurderingene. Hver lokalitet er inntegnet og avgrenset på egne temakart innen hvert fagemne, og er vedlagt rapporten.

Vassdragene har betydelige naturfaglige verdier knyttet til skog, vatn og våtmark. De geofaglige verdiene er begrenset. Vassdragene har stor verdi for friluftslivet både i lokal og regional målestokk. Landskapsverdiene er også store og nært knyttet til vassdragene i et variert landskap og varierte naturtyper. Kulturminnene innen feltet har stor tidsdybde og forteller om en aktiv bruk av området helt fra steinalderen. Det er også flere minner som er knyttet til den aktive bruken av vassdragene som har foregått fra gammel tid og til i dag.

Saus- og Brusjøvassdraget er noe påvirket av avrenning fra jordbruk, mens Navavatnvassdraget er lite påvirket. Det er en del inngrep i form av veier, bebyggelse og jordbruk i Brusjø- og Sausvassdraget, mens Navavatnvassdraget fremstår som mer urørt av inngrep. Likevel er det store arealer som er mer urørte innen alle feltene.

Rapportens målsetting er blant annet å bidra til grunnlaget for en differensiert forvaltning av vassdragene. Den har også som formål å lette tilgangen til kunnskapen om de verdiene og objektene som ligger til grunn for vernet av vassdragene. Samtidig synliggjøres disse verdiene overfor lokale interesser, kommunal arealforvaltning og den nasjonale vassdragsforvaltningen.

1.0 INNLEDNING

1.1 *Generell beskrivelse av vassdraget*

Sausvassdragets nedbørsfelt er på 137 km², Brusjøas på 17 km² og Navavatnvassdragets nedbørsfelt er på 7,5 km². Sausvassdraget munner ut innerst i Sørfjorden vest for Hommelstø og har en samlet lengde på 22 km fra kildene til utløpet. Brusjøa munner ut innerst i Heggfjorden like øst for Hommelstø og har en lengde på omtrent 7 km. Navavatnvassdraget munner ut i Storremman innerst i Ursfjorden omtrent 7 km fra Hommelstø. Lengden til vassdraget er vurdert til drøyt 4 km fra Grøndalsfjellet og til utløpet.

Klimaet i området er et typisk kystklima med høy årsmiddelnedbør, forholdsvis svale somrer og milde vintre. Julitemperaturen ligger over 14C. Det er jevnt høy nedbør hele året med et svakt maksimum om høsten og minst nedbør i juli-august. Årsnedbøren stiger mot høyden, og fra vest i området og østover. Nedbørsmengden ligger trolig på oppimot 2000 mm i året, med variasjoner fra 1500-2500 mm.

Området fanger opp flere plantegeografiske regioner. Det er trekk fra den nordboreale og den lavalpine vegetasjonssone på de høyeste fjelldragene. Mye av arealet ellers tilhører den mellomboreale sonen, men også en stor del av feltet, slik som de sørvendte liene tilhører den sørboreale vegetasjonssonen.

Naturgeografisk tilhører området den nordlige del av region 39 b Møre og Trøndelags kystregion; Fosen og Brønnøytypen. Granskogen har store utløpere nordover mot kysten i Brønnøy. Innen Velfjordområdet er fjordene sterkt forgreinet og landskapet domineres av et oppstykket forfjellsterreng. Det er ofte kortere U-dalsseksjoner og enkelte botner og traufomer uten sedimenter som er skulpturert av breene.

Vassdragsfeltene er kuperte hvor høydelag opp mot 400-500 m h er gjennomskåret av åpne dalganger. Navavatnvassdraget utmerker seg med et sterkt kupert landskap med brå overganger og dramatiske former. Alle vassdragene har en rekke vatn og innsjøer av varierende størrelse som er forbundet av korte og enkelte litt lengre, mest stilleflytende elvestrekninger.

Vassdragsmiljøet er noe preget av inngrep, mest i form av bebyggelse, jordbruk og veier. Det er også store mer urørte områder innen feltene, særlig i forhold til den sentrale beliggenheten til vassdragene. Riksveien krysser nedslagsfeltet til Saus- og Brusjøvassdraget. Det er en del forurensing til Saus- og Brusjøvassdraget fra jordbruk og bebyggelse i de nedre og midtre deler. Vannkvaliteten er god i Navavatnvassdraget.

Vassdragene ble vernet mot kraftutbygging i verneplan I etter vedtak i Stortinget av 1973. Verneverdiene for feltet var svært dårlig dokumentert.

1.2 Hydrologi og vannkvalitet

Vannstands- og vannføringsforhold

Det samlede feltarealet til de tre vassdragene er på 161,5 km² hvor Sausvassdraget utgjør 137 km², Brusjøa 17 km² og Navanvatn 7,5 km². Spesifikt avløp innen området øker fra 48 l/skm² ved Navanvatn til 53,3 l/skm² for Sausvassdraget. Dette er ifølge NVEs isohydratkraft fra 1987 og omregnet fra perioden 1931-60 til 1961-1990. Dette gir en middelvannføring på 7,7 m³/s for Sausvassdraget, 0,81 m³/s for Brusjøa- og 0,36 m³/s for Navanvatnvassdraget.

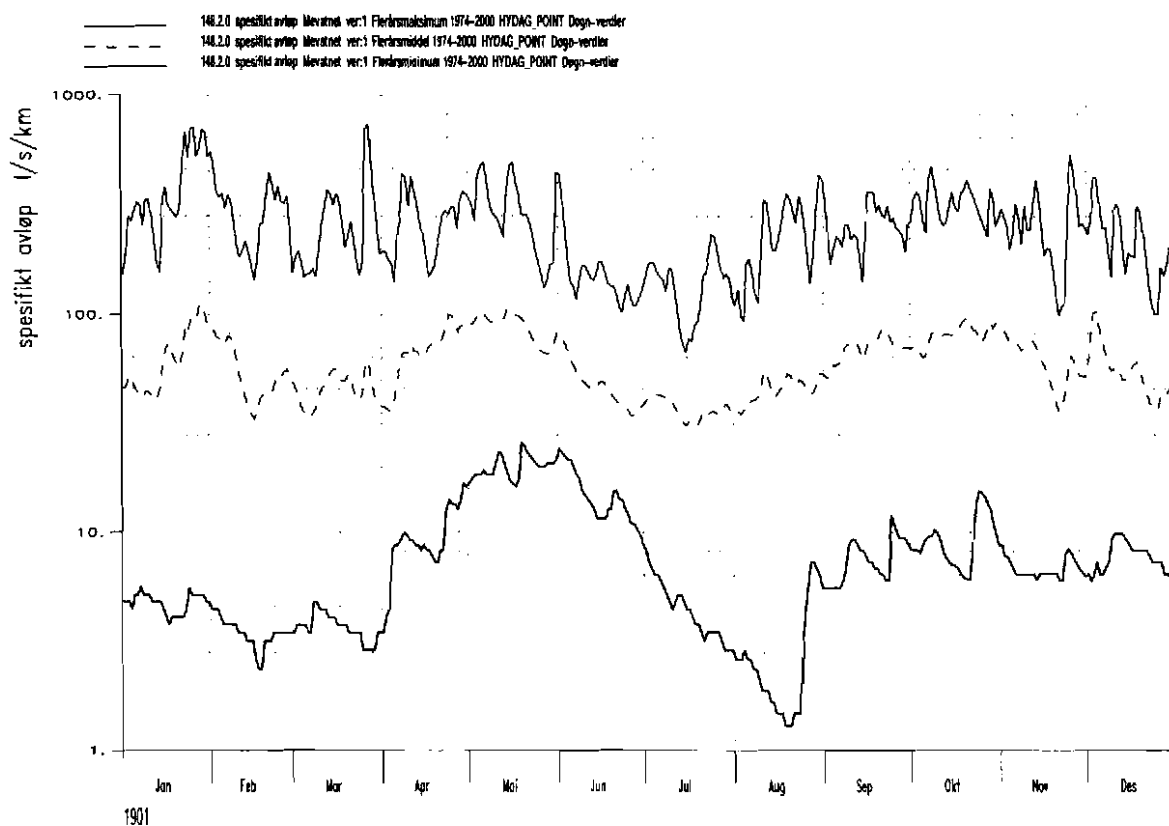
NVE har en målestasjon i drift ved utløpet av Mevatn i Sausvassdraget og det er foretatt avløpsmålinger her siden 1972. Avløpet for vassdragene i området kan derfor beskrives med data som har god representativitet. Alle tre vassdragene drenerer gjennom betydelige innsjøer som har en dempende effekt på flomtoppene og avrenningen. Ut over dette er det få eller ingen dempende elementer i form av løsmasser eller myr i området. Området er preget av bart fjell med bare marginale løsmasseforekomster, hovedsakelig marine avsetninger. Terrenget er overveiende sterkt kupert, kun med små elementer av mer høyereliggende områder. De høyeste plateåene ligger på 450-550 mo h. Middelhøyden til feltet kan sies å ligge mellom 100-200 mo h. Størparten av innsjøene ligger under 50 mo h.

Avrenningsforholdene i feltet er et typisk kystregime. Området ligger på regnsiden av fjellmassivene mot øst i regionen. Årsmiddelnedbøren innen området er høy, og kan variere relativt mye innen små områder. Årsmiddelet varierer mellom 1500-2000 mm fra lavlandet til 2500 mm i mer høytliggende områder, og ligger trolig rundt 2000 mm i snitt for området. Som det typiske kystregimet som området kan defineres som, finner vi at flommene er relativt jevnt fordelt over hele året. Høst og vårflommene er imidlertid størst. Det er minst nedbør om sommeren med en typisk lavvannsperiode i juli og august. Innen et slikt maritimt klima er det ingen markert vårløsning. Det som kan tolkes som en vårløsning kommer i mars- april. Det er ustabile sneforhold innen området, og bare de mer høytliggende arealene har stabil snelegging. Av og til er det isganger i Sausvassdraget.

En ekstremflom i Sausvassdraget kan komme opp i omtrent 110 m³/s, en typisk tiårsflom er beregnet til 80 m³/s, mens normalflommene ligger på 60m³/s. Ser vi på de ekstreme lavvannføringene i juli og august kan disse komme ned i bare 140-280 l/s. Middelet for disse to månedene ligger på rundt 800 l/s.

Et sannsynlig estimat for avløpsmønsteret til Sausvassdraget er gitt i figuren på neste side.

Innen Sausvassdraget er det samlede arealet til innsjøene omtrent 11 km². Sausvatnet er klart størst med 4,84 km², mens Finnvikvatnet, Strauman og Fuglvatnet er på over 1 km². 14 vatn er større enn 0,02 km². Brusjøvassdraget har et samlet innsjøareal på omtrent 1,2 km². Her utgjør Rugåsvatnet 0,49 km², mens Strengvatnet har et areal på 0,48 km². Innen Navavatnvassdraget utgjør innsjøene omtrent 1 km². Navanvatn er klart størst med 0,71 km².

Figuren viser vannføringsforholdene i Sausvassdraget. Merk at skala for vannføring er logaritmisk. Vannføringen er angitt som hele potenser av grunntall 10 ved hver hovedstrek. Figuren viser øvre- og nedre omhylningskurve, og middelvannføringen, for vannføringer på døgnbasis basert på perioden 1972 - 2000.

Vannkvalitet

Det er gjennomført målinger av vannkvaliteten i Sausvassdraget av Fylkesmannen i 1987 og av Brønnøy kommune i 1997 i forbindelse med overvåking av vassdraget. Prøvene for totalt fosfor og nitrogen viste god vannkvalitet for hele vassdraget. Målinger av farge, turbiditet, kjemisk oksygenforbruk og mengden termostabile koliforme bakterier viste en nokså dårlig tilstand for nederste del av Fuglelielva. Utløpet av Medvatnet og Sausvatnet hadde lignende dårlige forhold. Dette tyder på at store deler av vassdragets nedre deler kan være påvirket av organisk forurensning og avrenning fra landbruket.

Brusjøavssdraget har trolig lignende forhold. Trolig er vannmiljøet og vannkvaliteten også her påvirket av avrenning fra jordbruk og bebyggelse. Denne påvirkningen kan være større enn for Sausvassdraget da vannføringen i vassdraget er liten samtidig som buffereffekten er liten.

Innen Navavatnvassdraget er det bare et jordbruk, og ellers kun hyttebebyggelse. Vannkvaliteten er sannsynligvis god for hele vassdraget.

1.3 Arealopplysninger

Inngrep

Det går flere veier innen området. Riksveien krysser tvers over Saus- og Brusjøavassdragets sentrale deler. Fra riksveien går det flere veier, blant annet til gårdene på Saus mot Strauman, til Hongset, Nevernes og til Navavatn. Det krysser bruer over Sauselva, elva ned til Bruvatnet og over utløpet av Sausvassdraget.

Av kraftlinjer krysser det en linje over Brusjøavassdraget. Denne kommer fra Langfjorden og følger langs Strengvatnets nordside. Linjen deler seg nord for nedslagsfeltet, og den andre traseen krysser over vassdraget nord for Aunvatnet og over Rugåsvatnet. Kraftlinjen krysser videre over utløpsområdet til Sausvassdraget. Det går også en mindre linje over Navavatnet og nordvestover mot utløpsområdet til vassdraget.

Av større tekniske inngrep er kalkbruddet ved Forbergsskogen det største. Det er ellers få store tekniske inngrep i vassdragene. Jordbruksvirksomheten er mye utbredt innen området. De mest sentrale områdene med flere bruk og intensiv drift er ved innløpet til Sausvatnet og deler av østsiden av vatnet, ved Hongset og ved Straum.

Det er mange husstander innen vassdragene. Disse følger jordbruksbebyggelsen, men i tillegg er den største konsentrasjonen av boliger ved Homelstø som delvis ligger innen nedslagsfeltet til Brusjøa. Det er bare en husstand (jordbruk) innen Navavatn.

Fritidsbebyggelsen utgjør i enkelte tilfeller inngrep i området. Mest merkbart er dette trolig rundt Svanvatnet/Rugåsvatnet og Fuglelivatnet.

Det er bygget flere skogsbilveier i vassdraget. Skogsbilveien som går inn til, og langs Strauman, utgjør det største inngrepet i denne forbindelse. Den går blant annet rett gjennom verdifulle rikmyrer. Det er også tydelige skogsbilveier i Vassbygda og opp til, og langs Fuglelivatnet. Flere steder utgjør flater med flatehogst relativt store inngrep som ved Sausvatnets sør-vestside og ved Fuglelivatnet.

Sausvatnet og Langvatnet-Mevatnet er senket for å vinne jordbruksarealer. Strauman er også senket, men det er usikkert om dette er i form av senere tids fjerning av fløtnings- eller kverndam i utløpet.

Store arealer innen nedslagsfeltene utgjør likevel urørt natur. Dette gjelder særlig Grøndalsfjellet, Navavatn, Røliheia, Sausfjellet og Strauman-Vassbygda.

Arealbruk

Arealbruken innen området er sammenfallende med det som ovenfor er vurdert som inngrep. Arealbruken er rettet mot jordbruksvirksomhet, skogsdrift, boligbebyggelse og fritidsbebyggelse med tilhørende aktiviteter. Det er relativt store arealer med jordbruksmark som drives intensivt. Store arealer er også økonomisk drivverdig skog.

I arealplanen til Brønnøy kommune er storparten av nedslagsfeltene definert som LNF-B områder. Her er det ikke tillatt med bygging og tekniske inngrep utenom stedegen næring, men det kan gies dispensasjon fra vedtaket. Det er likevel en restriktiv holdning til å gi dispensasjon fra dette.

Deler av Grøndalsfjellet er definert som LNF-C område der det ikke er tillatt med noen form for spredt bebyggelse eller inngrep.

I 100 metersbeltet langs vann og vassdrag er det ikke tillatt å iverksette tiltak som nevnt i PBL §§ 81, 84, 86a, 86b og 93, eller fradeling til slike tiltak. Forbudet faller bort hvis tiltakene skjer etter godkjent bebyggelses- eller reguleringsplan.

Ved vestre del og sørlige del av Navanvatnet er det to områder for fritidsbebyggelse. Det er utarbeidet egen reguleringsplan for hyttefeltet sør for Navavatnet. Det er regulert ett område til hyttebygging ved Fuglevatnets søndre del. Ved Lisshølivatnet er det også regulert et område (eller skal reguleres) til fritidsbebyggelse.

Det er en egen reguleringsplan for Hommelstø tettsted.

Det er også utarbeidet en egen reguleringsplan for kalkbruddet og graven/tunnellen ved Forbergskog.

Ingen områder innen vassdragene er båndlagt til naturvern eller fritidsformål. Fra flere instanser er det imidlertid uttrykt ønske om å båndlegge verdifulle områder til disse formålene.

1.4 Kunnskapsstatus og rapportens målsetting og begrensninger

Da nedslagsfeltetene ble vernet i 1973 var kunnskapen om verneverdiene svært mangelfull. Ingen fagområder var utredet, men vernet var noe basert på hensynet til friluftinteressene i området. Kunnskapsstatusen om verneverdiene er i dag rimelig bra, men er fremdeles for lite detaljert.

Vurderinger av kulturmiljøet bygger på en relativt fyldig bakgrunns litteratur. De fleste objektene er hentet fra Forminnebasen eller Sefrak-registeret. Enkelte kulturminner er registrert på annen måte i forbindelse med VVV prosjektet, eller er fremkommet etter konsekvensundersøkelser i området.

Utvalget av geofaglige objekter er basert på befaringer under VVV arbeidet, og bygger i all hovedsak på tidligere arbeider innen feltet. Kunnskapen om dette fagområdet er lite detaljert og usikker for vassdragene. Det kan også finnes grotter og karstforekomster som ikke er med i rapporten.

Innen landskap er det utført nye vurderinger under VVV prosjektet. Landskapsverdiene var tidligere i liten grad eller ikke kartlagt. Kunnskapen innen dette feltet ansees nå å være rimelig god for området.

Vurderingen av friluftsverdiene innen feltet er hentet fra noe bakgrunns litteratur og etter samtaler med og spøringer hos lokalbefolkning og kommunen. Avgrensingen i verdifulle områder eller lokaliteter er noe grov og usikker.

Kunnskapen om biologisk mangfold og biologisk verdifulle lokaliteter er ennå for lite detaljerte. Flere artsgrupper kan inkluderes. Det kan sikkert være flere verdifulle lokaliteter innen feltet, spesielt i lokal målestokk.

Rapportens målsetting er blant annet å ivareta de verdiene som ligger til grunn for vernet av vassdragene. Den skal også være et verktøy som hjelper den kommunale forvaltning til å gjennomføre en differensiert forvaltning av vassdragene. Tilgangen til kunnskapen om de verdiene som ligger til grunn for vernet av Saus-, Brusjøa- og Navavatnvassdraget har vært dårlig. Rapportens formål er å gjøre denne tilgangen bedre ved å innhente nye opplysninger og kunnskap og samle alle fagområdene i en rapport, oppdatere og utvide verdistatusen og samtidig arealfeste opplysningene.

2.0 PROSESSER OG FORMER SKAPT AV IS OG VANN

2.1 Kort om de geofaglige verdiene i vassdraget

Berggrunnsgeologi

Berggrunnen innen området er meget variert og sammensatt. Dette avviker fra det som er vanlig ellers innen regionen. Store deler av vassdragene består av sedimentære bergarter med stort innslag av kalkspatmarmor. Innen Sausvassdraget går det et bredt bånd av kalkspatmarmor langs hele dalbunnen av Langvatnet og nordover over Hyllvatnet mot Navavatn. Dette båndet forgreiner seg også med en bred østgående grein som går langs hele lia av nordsiden til Sausvatnet. Videre går det også et bredt marmor-bånd over Strauman-Ursvatnet som brer seg oppover Vassbygda. Sørsiden av Sausvatnet er oppbygget av en bred sone av Gabbro som fortsetter langs østsiden av dalføret mot Langvatnet. Hele Sausfjellet består av hyperstein-monzodioritt. Vest for Fuglevatnet får en overgang til dioritt. Dette er mørke, massive og grove bergarter med en karakteristisk mineralsammensetning. Liene øst for Sausvatnet mot Vassbotnkammen består for en stor del av glimmerskifer.

Innen Brusjøavassdraget er det bånd av kalkspatmarmor langs Strengvatnets vestsida som fortsetter over Aunvatnet, Rugåsvatnet og Svanvatnet. Hele utløpsområdet består også av lys kalkspatmarmor. Røliheia er oppbygget av samme stedege bergart som Sausfjellet.

Navavatnvassdraget har gabbro i Grøndalsfjellet. Feltet består ellers av sedimentære bergarter som glimmerskifer og kalkspatmarmor.

Sausfjellet og Røliheia tilhører Bindalsmassivet som er sammensatt av ulike granitter fra den kaledonske fjellkjeden. I disse områdene er granitten sterkt sammenblandet med monozonitt. Gabbroen innen området er av hornblendetypen og er sterkt basisk og finkornet. De sedimentære bergartene innen området kan sies å tilhøre Velfjordmassivet. Området har metasedimenter, vesentlig marmor, som skiller massivene fra hverandre

Kvartærgeologi

Vassdragene har små kvartærgeologiske verdier. Området har svært begrenset med løsmasser og få former som kan illustrere prosessene i forbindelse med isens tilbaketrekning eller framrykk i området. Enkelte av traufornene i fast fjell er imidlertid tydelig isskulpturerte. På grunn av elvenes begrensede vannføring og det lave fallet innen området, er det heller ingen markerte og nåtids vassdragsprosesser som er verdt å trekke fram innen området.

Dalenes åpne former forteller om en betydelig istidspåvirkning. Dalene er gjennomgående grunt nedskårne i berggrunnens overflate. Utmoduleringen er tydelig påvirket av berggrunnens beskaffenhet. Høydelagene på Grønfjellet, Røliheia og Sausfjellet er sammensatt av harde bergarter der isen ikke har maktet å erodere bort den harde berggrunnen. Traufornene og de skarpe overgangene mellom landskapsrommene er trolig også et resultat av den sammensatte berggrunnen med lett forvittrelige bergarter som isen har skåret seg ned i. Navanvatnvassdraget er spesielt da retningen til vassdraget er tilnærmet motsatt av retningen til de andre dalgangene i området. Imidlertid er dette dalføret mer å regne som et eide med trauforn hvor retningen til dalføret like gjerne kan sees på som det motsatte av vassdragets nåværende retning Utløpskanalen er i dag fluvialt utformet i fast fjell. Tydelige skurings-striper kan sees over Sausfjellet, vest for Ursvatnet og i Vestsiden av Aunfjellet. Disse har gjennomgående en vest-nordvestlig retning, der bevegelsesretningen blant annet er lokalt styrt av de harde bergartene i området.

I følge vurderinger fra andre vassdrag i regionen, blant annet fra Vistenvassdraget, ligger trolig den marine grensen på omtrent 125-135 mo h i området.

Innen Velfjordområdet er fjordene sterkt forgreinet og landskapet domineres av et oppstykket forfjells-terreng. Det er ofte kortere U-dalsseksjoner og enkelte botner uten sedimenter som er skulpturert av breene. Det forekommer særlig en del blokkmark i fjellsiden opp mot Grønfjellet i Navatnvassdraget. Denne er blant annet dannet ved frostsprengning. Innen Sausvassdraget, i Hardangsfjellets østside i indre del av Strauman og i Blånesklubben ned mot Langvatnet, er det også noe blokkmark.

Innen Velfjordområdet er det mange grotter og huler i de løse bergartene som er utgravd av elver eller havet etter istiden. Det er blant annet grotter i Aunhatten, ved Velfjord kirke og ved Julsaunet like utenfor nedslagsfeltene. En gammel fellesbetegnelse på grotter i området er Hallar. Innen nedslagsfeltene er det flere små huler ved Bru, Strøm, Rugås og Saus-gårdene. Holmarklia ved Røliheia innen Brusjøa-feltet og Holåsen ved Navavatn har også navn etter huler i området. Bekken fra Småvatnan sør for Navavatn går i underjordisk elveløp ned til Navavatn.

Området har mye bart fjell. Bart fjell finnes i svært mange av fjellpartiene ut mot kysten i den vestlige del av den skandinaviske fjellkjeden. Årsakene til denne spesielle fordelingen er diskutert av blant andre Melander (1980) og Rudberg (1967). Under maksimum nedising gikk isstrømmen vestover mot kysten. Bevegelsesretningen var lite forstyrret av det underliggende landskapet. Etter hvert som isen smeltet ned fikk terrenget mer innflytelse på bevegelses retningen. På grunn av høye fjellmassiver mellom området og Vefsnadalføret har tilførselen av is fra innlandsisen vært liten, samtidig har isavsmeltingen skutt fart. Det har skjedd en hurtig avsmelting i sammenheng med den store klimaforbedringen år 10 000-9000 BP. Denne sterke avsmeltingen kan ha ført til at det er så lite løsmasser i området. Løsmassene har blitt spylt ut i havet. En kan følge en serie avsetninger innenfor den ytre del av kysten. Denne avsetningen krysser blant annet over Grøndalsfjellet innen Navavatnvassdraget og kan dateres til år 10300 BP. Det neste trinnet kan følges langs sørsiden av Tosenfjorden og videre nordover. Denne er datert til omtrent 9800 BP. Dette vitner om den hurtige avsmeltingen som har skjedd i området.

Innen området er det hovedsakelig tynne dekker av marine og glasimarine avsetninger, blant annet mot utløpet av Brusjøa, rundt Strauman og i dalføret innover Langvatnet. Bare små arealer er oppbygget av elveavsetninger, som ved innløpet til Strengvatnet og langs deler av Fuglelielva. Jordbruksarealene og myrene ligger hovedsakelig på de marine avsetningene.

2.2 Utvalgte delområder og objekter

Sausvassdraget (P1)

P1. Fuglelielva

Vassdragsavsnittet er det eneste i området som fremviser tydelige og aktive elveprosesser. Elva har varierte strømforhold over en lengre strekning og veksler mellom stilleflytende og strie partier. Det foregår enkelte nydannelser og forgreininger av elveløp samt erosjon. Stedvis har den erodert i fast fjell. Elva viser tydelig og instruktivt elveprosesser som massetransport, sedimentasjon og fordeling av bunn-substrat som et resultat av strømforhold og vekslende fallgradient. Dette illustreres også over en fallende gradient fra øverst i elva og nedover til Langvatnet.

På enkelte, etter hvert stabile siltpartier, er bestander av frodig oreskog blitt dannet langs elva og på øyer i elva. Fuglelielva er av lokal geofaglig verdi.

Navavatnvassdraget (P2)

P2. Grøndalsfjellet

Lengre randmorene som strekker seg nesten sammenhengende fra sjøen og sørvest over Grøndalsfjellet. Morenen er trolig dannet rundt år 10500 B.P under Yngre Dryas tidsperioden. Det er mulig å følge morenen over enkelte områder videre nordøstover og sørvestover.

Etter denne perioden har breene trolig smeltet hurtig ned, og forsvunnet fra regionen på kort tid. Områdene rundt har svært lite løsmasser som kunne illustrere isens framrykk eller tilbaketrekning fra området. Randmorenen over Grøndalsfjellet viser breenes retning og er typisk dannet på et høydelaag som har sperret for isens bevegelse eller løsmassenes bortspyling fra området.

Gradering av verdi

Tabellarisk oversikt over lokaliteter, verdigradering og kriteriebruk.

PROSESSER OG FORMER SKAPT AV IS OG VANN		GRADERING	HOVEDKRITERIUM				STØTTEKRITERIUM				
NR.	NAVN PÅ LOKALITET		H01	H02	H03	H04	S01	S02	S03	S04	S06
P1	Fuglelielva	L	x				x			x	
P2	Grøndalsfjellet	L	x	x			x			x	

NR. Refererer til lokalitetens nummer på kartet bak i rapporten

Gradering skjer etter en 4-delt skala: Angir lokalitetens verdi etter en samlet vurdering av hvilke hoved- og støttekriterier som er gjeldende.

- Nasjonalt viktig verdi (N)
- Regionalt viktig verdi (R)
- Lokalt viktig verdi (L)
- Ikke angitt verdi (-)

H01 Urørt	S01 Instruktiv lokalitet
H02 Del av system	S02 Naturhistorisk dokument
H03 Representativitet/typisk	S03 Viktig landskapselement
H04 Sjeldenhet	S04 Pedagogisk/forskningsverdi
	S06 Del i flerfaglig sammenheng

Litteratur

Andersen, B.G., Bøen, F., Nydal, R., Rasmussen, A. & Vallevis, P.N. 1981. Radiocarbon dates of marginal moraines in Nordland, North Norway. Geogr. Ann. 63A.

Gustavson, M. 1981. Geologisk kart over Norge, Berggrunnskart MOSJØEN- M 1:250 000. Norges geologiske undersøkelse.

Kollung, S. 1967. Geologiske undersøkelser i sørlige Helgeland og nordlige Namdal. NGU nr. 254. Universitetsforlaget. Oslo.

Myrland, R. 1972. Velfjord. Beskrivelse til det berggrunnsgeologiske granteigskart I 18-1:100 000. NGU nr. 274. Universitetsforlaget.

Nordisk ministerråd 1984. Naturgeografisk regioninndeling av Norden. Nordiska ministerrådet 289s.

Sollid, L.M & Sollid, J.L. 1984. Vistenvassdraget i Helgeland. Kvartærgeologiske og geomorfologiske registreringer med verne vurderinger. Kontaktutvalget for vassdragsreguleringer. Universitetet i Oslo.

Øyen, O. 1967. Kvartærstudier i Sør- Helgeland og nordøstlige del av Nord-Trøndelag. Hovedfagsoppgave i naturgeografi ved Universitetet i Oslo.

3.0 BIOLOGISK MANGFOLD

3.1 Ferskvannsbiologi

En har dårlig kunnskap om de ferskvannsekologiske forholdene innen området. Innen nedslagsfeltene er det imidlertid en rekke vatn av varierende størrelse og med varierte abiotiske forhold. Det er til sammen over 20 vatn med et areal over 20 ha med et samlet areal på over 10 km². Vannene utgjør altså bortimot 10 % av arealet til nedslagsfeltene. Berggrunnen er variert med veksling mellom harde grunnfjellsbergarter som gir en lav pH, til store forekomster av sedimentære, kalkrike bergarter som medfører en høy pH i vannene. Videre varierer også dybdeforholdene mellom vannene. Djupvatnet, Lisslhølvatnet, Finnvikvatnet og Sausvatnet er eksempler på dype vatn eller vatn med varierende dybdeforhold, mens Strauman og Langvatnet er eksempler på grunne vatn. Litoralsonen og vegetasjonsonene som omgir vannene varierer også mye mellom lokalitetene. Det kan derfor forventes en stor variasjon og trolig en høy artsrikdom sammenlignet med resten av regionen, innenfor de ferskvannsbiologiske gruppene som er representert innen vassdragene. Det er blant annet registrert elveperlemusling i Fuglelielva innen området.

Flere av lokalitetene er trolig påvirket av forurensning fra jordbruket og kan dermed ha fått redusert verdi som ferskvannsobjekter. Sausvassdraget har bestander av innlandsrøye og ørret, laks og sjørret. Vassdraget har gode bestander av anadrom fisk. I hovedvassdraget kan anadrom fisk vandre 7 km ovenfor Sausvatnet. Total anadrom strekning er på 26 km, der flere lavtliggende og relativt store innsjøer utgjør en stor del av strekningen med korte elvestrekninger imellom. Nepåselva, Fuglelielva og Saus/Skogelva har gode gyte og oppvekstforhold for laks og sjørret. Tettheten av fiskeunger er middels høy. Den samlede fangsten kan ligge på bortimot 1000 kg hvor laks som regel utgjør over 2/3 av totalfangsten. Innom Strauman er det blant annet en god bestand av innlandsørret og røye.

Brusjøvassdraget har trolig samme ferskvannsbiologiske forhold som Sausvassdraget. Berggrunnen, vassdragssegmentene og topografien ligner. Vassdraget er også en del påvirket av eutrofiering. Vassdraget har bestander av sjørret, innlandsørret og røye. Laks forekommer bare sporadisk. Det er et lavtliggende vassdrag med flere innsjøer etter hverandre avløst av kortere elvestrekninger og flere tilløpende sideelver. Anadrom fisk kan vandre omtrent 8 km opp i vassdraget. Det er et typisk sjørretvassdrag der bekker og sideelver er viktige for denne arten. Ørretunger vandrer trolig ut til innsjøbassengene og vokser opp der til de vandrer ut i sjøen. Utløpselva har ikke oppvekst- eller gyteforhold for anadrom fisk. Bestanden av sjørret er god med vanlig størrelser på omtrent 1 kg. Bestanden av stasjonær ørret og røye er god, men den er karakterisert som tynn med god kvalitet.

Navavatnvassdraget er også omgitt av kalkrike bergarter, men er lite påvirket av eutrofiering. De sentrale vannene ligger imidlertid nedsenket i djupe traue uten grunnvannsoner med vannvegetasjon bortsett fra i enkelte bukter. Imidlertid er det enkelte mindre, lavtliggende tjern med kalkrike omgivelser som er fisketomme. Disse kan være av stor ferskvannsbiologisk interesse. Vassdraget har et høyere fall like ovenfor utløpsområdet slik at det ikke er noen anadrom fisk innen vassdraget. Navanvatnet er lokalt regnet som et relativt godt fiskevatn (røye og ørret), men kan være noe overbefolket.

3.2 Naturtyper

Området fanger opp flere plantegeografiske regioner. Grøndalsfjellet og Sausfjellet har mest trekk av den nordboreale vegetasjonssone. De indre deler av feltet og de sørvendte liene innen store deler av feltet tilhører den sørboreale vegetasjonssone. Den går opp mot 200 m o h i området. Det er innslag av edelløvtrær og kravfulle arter med høye krav til sommertemperaturen. Resten av feltet tilhører den mellomborale vegetasjonssone.

Vegetasjonen er mye variert med spenn fra skrinne og fattige vegetasjonstyper på høydedrag eller i områder med grunnfjellsbergarter til frodige løvskogslier, kantsoner rundt vassdragene og artsrike myrer med kravfulle arter.

Naturgeografisk tilhører området den nordlige del av region 39 b Møre og Trøndelags kystregion; Fosen og Brønnøytypen. Granskogen har store utløpere nordover mot kysten i Brønnøy. I høyereliggende områder opptrer gjerne glissen furuskog. Terrengdekkende myr er typisk. På beskyttede steder i sydberg finnes nokså store bestander med alm og hassel med varmekjære plantearter. Det er også et stort innslag av oseaniske plantearter.

Det er ikke satt opp noen totaloversikt over alle planteartene innen feltene, men det totale artsantallet er sannsynligvis høyt.

Ved utløpsområdet til vassdragene er det svært sparsomt med strandeng. Bare en artsfattig og smal kant av strandeng og enkelte småpoller finnes ved utløpsområdet til Brusjøvassdraget.

Skog dekker store deler av arealene. Denne finnes spredt i dalsøkk og forsenkninger opp mot toppen av Grøndalsfjellet og Sausfjellet. For det meste er disse fjellområdene i høydelagene 350-500 m o h treløse. Elementer av edelløvskog finnes i de sørvendte liene ved Strengvatnet, Sausvatnet og Navanvatnet. Her finnes innslag av, eller bestander med, alm og hassel samt varmekjære busker som krossved, trollhegg og tysbast. Sumpskog av vier finnes langs enkelte vatn som Langvatnet/Skogvatnet samt deler av Strengvatnet. Gransumpskog finnes blant annet i dalbunnen ved Ursvatnet. Grårør/heggeskog inngår i de sørvendte liene og er sparsom utviklet langs elvene slik som Fuglelielva. Høgstaudebjørkeskog med innslag av osp og gran med flere varmekjære arter finnes enkelte steder og er blant annet godt utviklet i den bratte lia ned mot Rølivatnet. Ospebestander finnes spredt men er mye preget av nedhugging. Blant annet er et større bestand hugget ned ved Fuglelivatnet og plantet igjen med gran.

Når det gjelder barskogen finner vi høgproduktiv granskog, gjerne mikset med bjørkeskog, flere steder. Elementer av denne vegetasjonstypen finnes de fleste steder i bakkehelninger med mye sivevatn og i tilknytning til bekker og forsenkninger i terrenget. Blant annet finnes skogtypen utbredt over større arealer i de bratte liene på sør- og vestsiden av Ursvatnet, og i det kuperte terrenget innenfor Navatnet. Småbregneskog og lyngskog er vanlig flere steder, og er de vanligst forekommende vegetasjonstypene i barskogen. Lågurtgranskog er noe mer uvanlig, men forekommer på tørre, næringsrike steder som på nordsida av Ursvatnet og flere steder innenfor Navavatnet og ved Strauman. Når det gjelder furuskog er denne mest utbredt mot høyden og på de skrinne høydelagene i terrenget, som på Røliheia, ved Navatnet og ved Fuglelivatnet. Den skrinne furuskogen er mest av røsslyngtype som er et oseanisk trekk. Vegetasjonen er innen flere områder påvirket av den kalkrike berggrunnen. Det finnes elementer av kalkfuruskog vest for Finnvikvatnet på høydelagene mot Navavatnet og på nordsida av Skjørtvatnet. Her er blant annet brudespore og stortveblad vanlige arter.

En særpreget og enestående naturtype som er utbredt innen området er de rike boreale regnskogene med dominans av gran. De boreale regnskogene lar seg identifisere gjennom en frodig og artsrik flora av epifyttiske lav, blant annet er lungeneversamfunnet velutviklet. Typisk vokser også flere skogbunnsmoser epifyttisk. Typen vi finner i Brønnøysundområdet er av sørboreal utforming som er meget rik på epifytter. Den har også et relativt stort innslag av løvtrær, særlig rogn og selje. De fleste skogområdene er relativt mye påvirket av tidligere hogst, men i alle fall restarealer av selve naturtypen er bevart og vil reetableres når de unntas hogst over tid. De boreale regnskogene har store arealer flere steder innen området, særlig på Røliheia ned mot Strengvatnet og langs Sausvatnets sørvestside.

Det er relativt sparsomt med større myrer innen området. Flere steder finnes mindre myrer og elementer av myr. Ved Straumans østside finnes større myrer av intermediær til rik utforming. Langs nordsiden av vatnet er det mindre partier med rikmyr og ekstremrikmyr med en rekke kravfulle arter. Ved Skjørtvatnet, mot utløpet av Brusjøa og innenfor Navavatnet finnes det elementer av rikmyr, mikset med skog. En finner ellers rikmyrelementer en rekke steder i hellende terreng.

Vannvegetasjonen og vannkantvegetasjonen er rikt utformet flere steder langs de grunne områdene i flere vatn. Hornblad, tjønnaksarter og stor- og gul nøkkerose er blant annet utbredt flere steder. Takerbestander finnes også utbredt over mindre arealer, ett større bestand er blant annet utbredt i tjernet på østsiden av Langvatnet. Elvesnelle-flaskestarrvegetasjon har breie soner langs flere vatn, særlig peker Strengvatnet og Mevatnet-Langvatnet seg ut her.

Innen området er det elementer av opprinnelig kulturmark flere steder. Dette gjelder enkelte arealer ved Hongset, men det fineste området finnes ved gårdsbruket innenfor Navavatnet. Her er det tørrenger med mer kravfulle arter som blåknapp, brudespore og nattfiol kombinert med fuktigere utforminger. Det er også elementer av hagemark, beiteskog og mange randsoner mot frodig blandingsskog.

3.3 Vilt

Vassdragsområdet kan betegnes som en utpreget kysttype med de rådende geografiske, klimatiske og topografiske forhold som er i regionen. Arter som lirype og fjellrype er blant annet sparsomt forekommende. Mange lokaliteter innen området er svært verdifulle fuglebiotoper med de mange og varierte ferskvatnene og våtmarkene. Nedbørsfeltet har trolig stor referanseverdi for vilt. De største kvalitetene har nedbørsfeltet for vannlevende fugl og enkelte rovfugl.

Det er registrert mange fuglearter innen vassdraget. De vekslende topografiske forhold, de mange naturtypene som er representert og spennet fra næringsfattige til næringsrike naturtyper kan være noe av årsaken til det store artsmangfoldet. Spesielt er Langvatnet og Strengvatnet rike på vannlevende fugl. Her skal brukbare bestander av horndykker trekkes frem. Dette er helt i kanten av utbredelsesområdet til arten som har sin hovedutbredelse lenger nord i Norge. Det er også registrert flere sjeldne og sørlige arter innen Langvatnetssystemet.

Spurvefuglefaunaen er rik i de sørvendte liene og i de næringsrike skogområdene med vekslende treslagssammensetning og topografiske forhold samt mange randsoner. Her forekommer en rekke krevende spurvefuglarter. Det er blant annet stor tetthet av gjerdesmett og dels gulsanger. Tornsanger og bøksanger er også registrert. Av mer uvanlige spetter er det registrert svartspett og grønnspett innen området. Grønnspetten synes å være knyttet til de igjenværende ospetrærne eller ospebestandene innen området.

Av rovfugl er fjellvåk vanlig, mens hønehaug er registrert flere steder. Havørn er fast innom området på matsøk og kan hekke innen feltene. Den hekker like utenfor området. Fiskeørn og musvåk er to sjeldne og høyst uvanlige arter i denne delen av landet. De er registrert innen vassdragene. Dette kan være streiffugl. Det kan være mulig at musvåk kan hekke

Grågås er bare registret på trekket, blant annet i ved utløpet av Brusjøa. Her er det også registrert gravand. Storlom er vanlig og forekommer med enkeltpar i flere vatn innen vassdraget. Smålom registreres ofte og hekker trolig innen området. Sangssvane er registrert tidlig i sesongen på Svanvatnet og Rugåsvatnet. Det er usikkert om arten hekker. Orrfugl er relativt vanlig i området mens bestanden av lirype er relativt liten og knyttet til de større mer høytliggende områdene rundt Sausfjellet og Grøndalsfjellet. Fjellrype er uvanlig i området. Det er en bra bestand av storfugl i de mer urørte furuskogsområdene. Det er blant annet registrert storfugl ved Fuglelivatnet, Stormyrheia og ved Finnvikvatnet.

Feltet har betydning for elg med en stor stamme innen feltet. Om sommeren benytter elgen mye de frodige kantsonene langs vassdragene, blant annet langs Strengvatnet og Langvatnet, og de frodige løvskogsliene. Trekkveiene følger vassdragene og liene. Det er relativt mye rådyr i området, denne arten er knyttet til noe av de samme områdene som elgen.

Det er en større stamme av bever i området. Arten ble satt ut (15 individer) for noen år siden, og greier seg godt i området. Viktige områder for beveren er blant annet langs Fuglelivatnet, Langvatnet og ved Navavatnet. Her er beveren registrert og det er tydelige spor etter dyret.

Ingen av de store rovdyrene er registrert ynglende innen området. Gaupe kan forekomme, men det er mangelfulle opplysninger her.

3.4 Rødlisterarter

Det hekker eller er registrert flere rødlistete fuglearter som er knyttet til vatn. I Langvatnet er det registrert dvergdykker, vannrikse, snadderand, stjertand og knekkand tidlig i sesongen. Det er usikkert om artene hekker, eller bare bruker området som rasteplass. Det er en stor bestand av storlom innen området. Enkeltpar hekker i flere vatn. Smålobestanden kan også være brukbar utfra registreringer tidlig i sesongen, men den er ikke registrert hekkende. Sangsvane er nevnt fra trekktiden, arten hekker trolig ikke på grunn av forstyrrelser. Av rødlistete rovfugl er havørn og fiskeørn allerede nevnt. Havørn blir også jevnlig observert innen området.

Av lavararter er det notert flere rødlistearter fra områdene med boreal regnskog. Spesielt må de truede artene narreglye og granfiltlav trekkes fram. Området har de største lokalitetene med granfiltlav i Europa. Gullprikklav som er kategorisert som sårbar har også store populasjoner innen området. Andre rødlistearter er trådrag og skorpefiltlav.

Av vedboende sopp er svartsonkjuke og duftskinn registrert i området rundt Ursvatnet. De sjeldne vedboende soppartene er avhengige av skog som har mye død ved. Dette er ikke vanlig i området.

Når det gjelder høyere planter er det registrert en rekke sjeldne, kravfulle og sørlig arter innen området som er knyttet til de kalkrike områdene med edelløvskog eller rikmyr. Dette er viktige naturtyper innen området. Mange arter er på sin kanten av sin utbredelseområde. Det er imidlertid bare notert en art som er nasjonalt rødlistet. Dette er orkideen marisko. Flere arter kan imidlertid rødlistes i lokal eller spesielt regional sammenheng.

3.5 Utvalgte delområder og objekter

Sausvassdraget (B1-B14)

B1. Grønlidalen

Boreal regnskog med en rik flora av lavarter som er knyttet til fuktige, kystnære og lauvrike skoger, med innslag av flere regnskogsarter. En av få registreringer av narreglye i Nord-Europa. Ellers rik forekomst av gullprikklav og flere sjeldne skorpelaver. Området er til dels sterkt påvirket av hogst. Lokaliteten er likevel en av de best utviklete boreale regnskogene nord for Fosen-Halvøya.

B2. Storhaugen

Boreal regnskog dominert av gran. Forekomster av en rekke sjeldne og rødlistete busk- og bladlavarter. Rike forekomster av den internasjonalt sjeldne og truede granfiltlaven. Ellers er det blant annet registreringer av trådrag og store forekomster av gullprikklav. Lokaliteten er påvirket av tidligere hogst.

B3. Holten

Boreal regnskog med treslagssammensetning som inneholder mye osp. Spesiell utforming som illustrerer naturtypens variasjonsbredde. Registreringer av en relativt rik lavflora med funn av blant annet gullprikklav og skorpefiltlav.

B4. Ursvatnet

Større skogsområde med varierte og rike skogs- og vegetasjonstyper. Granskog dominerer, mens det forekommer innslag av kalkbjørkeskog i de øvre deler. Her er det registrert en rekke kalkkrevende arter, blant annet marisko som bare er funnet et fåtalls andre steder i regionen. Granskogen er lite påvirket av hogst, det er blant annet funnet enkelte vedboende sopp som er knyttet til gammelskog. Granskogen varierer fra rik kalkgranskog med kravfulle arter, rik sumpskog og partier med fattig sumpskog. Det er særlig av interesse å ivareta et større område av hensyn til de produktive vegetasjonstypene, varierte naturtyper og forekomster av kravfulle og sjeldne arter.

B5. Krøkvatnet

Liten innsjø med noe sump og kantvegetasjon. Bra lokalitet for øyenstikkere. Den uvanlige skogsnipa er tidligere registrert på myra som slutter ned til vatnet. Storlom er tidligere registrert hekkende ved vatnet, og ellers er området relativt rikt på vadefugl

B6. Langvatnet

Inkluderer Langvatnet (og Skogvatnet), Lisvatnet, Åstjønnan og Lislengtjønnan. Næringsrike vatn og våtmark med en artsrik fauna av vannfugl, og som tilbyr gode forhold for ender, dykkere og vadefugl. Vannkantvegetasjonen er stedvis svært godt utviklet med dominans av elvesnelle-flaskestarr samfunn med enkelte bestand av takrør. Myr og viersump er også godt utviklet i området. Ellers forekommer en godt utviklet vann og flytebladvegetasjon med arter som gul- og stor nøkkerose, flere arter tjønnaks samt hornblad.

Opptil 4 par horndykker er registrert sammen med mange individer av toppand, krikand og stokkand.

Av sjeldne arter fra området må særlig observasjoner av snadderand, knekkand, dvergdykker og vannrikse fremheves.

B7. Strauman

Inkluderer vatnet Strauman, rikmyrpartier langs nordsiden av vatnet og ei stor, variert og dels rikmyr langs østsiden av vatnet. Strauman har antagelig fått redusert verdi for andefugl fordi vatnet trolig har blitt senket i de senere årene. Tidligere har det vært registrert en relativt rik fauna av ender på vatnet. I 1999 ble det bare observert et hekkende par med storlom på vatnet. Det er svært gode hekkeforhold for storlom og smålom. Rikmyra nord for vatnet er rik på en rekke kravfulle arter av høyere planter blant annet orkideer som engmarihand, brudepore og stortveblad. Myra sør for vatnet har en rik fauna av vadefugl og tilbyr et stort mangfold av habitater for blant annet fugl da det meandrerer en stilleflytende elv igjennom myrområdet med tilhørende sump og krattvegetasjon. Myra har også elementer av rikmyr med en innslag av en rekke kravfulle høyere planter.

B8. Lislhølvatnet

Lokalitet av boreal regnskog påvist under registreringen for utvidelsen av barskogsverneplanen. Registrering av rødlistearten rund porelav.

B9. Fuglvatnet

Gunstige hekkeforhold for lom med en rekke øyer ute i vatnet, hekking påvist.

B10. Rølvatnet

Hekkelokalitet for storlom. Beskyttet lokalitet med gunstige forhold for arten. Sannsynlig hekking da et par med unge er registrert på vatnet.

B11. Springarsteinlia

Gammel blandingskog av storvokst osp, bjørk, selje og gran med mye død ved. Dominans av høgstaudeskog med trollbær, brunrot og skogsvinereot. Innslag av enkelte varmekjære arter. Rik lavflora. Artsrik spurvefuglfauna med innslag av krevende arter.

B12. Liaheim

Lokalitet for hønsehauk, hekking påvist.

B13. Vassbotn

Bratt skogli med mye blokkmark. Åpen og variert treslags sammensetning. Innslag av alm og hassel samt tysbast, og enkelte kravfulle urter i feltskiktet. Artsrik fauna av spurvefugl med innslag av sørlige arter.

B14. Sauselva

Anadrom elvestrekning av regional betydning. Årlig fangst ligger på opptil et tonn, hvor laks står for over 2/3 av fangsten. Særlig stor tetthet av yngel er registrert på elvestrekningene fra Medvatnet og oppover Fuglelielva, Nepåselva og Markaelva fra Sausvatnet og oppover. Disse tilbyr meget gode oppvekst og gyteforhold for laks.

Brusjøavassdraget (B15-B19)

B15. Svanvatnet, Rugåsvatnet, Bruvatnet

Flere sammenhengende vatn av betydning som hekke og rastelokalitet for flere ender og vadefugl. Omgitt av skog og myr, dels belter med vannkantvegetasjon, relativt næringsrikt. Brukes mye i friluftssammenheng, flere hytter rundt vatnene. Sangsvane er registrert på trekket, mens toppand og horndykker hekker.

B16. Utløpsområdet i Brusjøavassdraget

Rik og variert berggrunn helt ned til sjøen som skaper et topografisk variert kollelandskap, øyer og holmer. Strandengene er smale og lite utviklet, berg går mye helt ned til vannkanten. Strandflatene i buktene domineres av silt og mudderflater. Utløpsområdet grenser til intakt rikmyr, kalkberg med kravfulle arter og rik granskog. Deler av disse elementene er inkludert i lokaliteten. Området er relativt rikt på fugl, og har blant annet en stor bestand av tjeld (bortimot ti par). Flere andre vadefugl er vanlige. Ellers er det registrert flere ender, gravand og grågås innen lokaliteten (i 1999).

B17. Asplia-Djupaunet

Stor og bratt li med frodig bjørkeskog i blanding med andre treslag. Innen lokaliteten er en større almebestand. Det er registrert flere kravfulle og sørlige plantearter innen lokaliteten, rik fauna av krevende spurvefugl.

B18. Strengvatnet-skog

Boreal regnskog med rik lavflora og forekomster av flere sjeldne og rødlistete arter. En av de viktigste boreale regnskogene i Midt-Norge. Rikeste kjente forekomst av granfiltlav i Europa og gode forekomster av gullprikklav og kysttårenever. Ellers store mengder loberiaarter og en rekke sjeldne og truede skorpelav. Skogen er jevnt påvirket av tidligere hogst, mens de høyereliggende områdene er lite påvirket. Lokaliteten er sammensatt av to delområder.

B19. Strengvatnet

Næringsrikt vatn med vitale partier og belter med elvesnelle-flaskestarr vegetasjon på grunne områder ved innløpet, mot utløpsområdet og i bukter. Frodig skog og fuktvegetasjon slutter stedvis helt ned til vannkanten. Lokaliteten tilbyr næring og hekkebiotoper for en rekke ender og vadere. Det er blant annet registrert opptil 5 par horndykker, mange individer med hekkende toppand og flere andre ender, særlig på trekket. Ti canadagjess (og tre pull) ble også registrert i 1999.

Navavatnvassdraget (B20-B22)

B20. Navavatn

Vatn med bukter og holmer, overveiende dypt men enkelte partier med kantvegetasjon. En del vadefugl forekommer. Storlom hekker, og to par med storlom (med 6 pull) ble registrert i 1999.

B21. Sjøvika

Artsrik sørvendt skogsli med blokkur og blandet treslagssammensetning med alm, krossved, hassel, tysbast og trollhegg. En rekke kravfulle høyere planter forekommer. Flere orkideer er registrert, bla er marisko her registrert på en av de få lokalitetene i regionen.

B22. Navavatn kulturmark

Kalkrikt område med en rekke kulturmarkutforminger fra tørreng til fuktigere partier. En rekke kravfulle høyere plantearter forekommer, spesielle artsutforminger. Deler av området beites aktivt og har vært holdt i hevd. Rike elementer med hagemarksskog, kantskog og beiteskog danner grunnlaget for en artsrik spurvefuglfauna med kravfulle arter. Stor tetthet av gulsanger og gjerdesmett.

Gradering av verdi

Tabellarisk oversikt over lokaliteter, verdigradering og kriteriebruk

BIOLOGISK MANGFOLD		GRADERING	HOVEDKRITERIUM				STØTTEKRITERIUM		
NR.	NAVN PÅ LOKALITET		H01	H03	H04	H05	S05	S04	S06
B1	Grønlidalen	N	x	x	x	x		x	
B2	Storhaugen	R		x		x			
B3	Holten	R		x		x			x
B4	Ursvatnet	R	x			x	x		x
B5	Krokvatnet	R				x			
B6	Langvatnet	N		x	x	x	x		x
B7	Strauman	R		x		x	x		x
B8	Lislhølvatnet	L		x		x			
B9	Rølvatnet	R				x			
B10	Fuglvatnet	R				x			
B11	Springarsteinlia	R	x	x	x		x		
B12	Liaheim	R				x			
B13	Vassbotn	L		x		x	x		
B14	Sauselva	R					x		
B15	Svan-, Rugås-, Bruvatnet	L					x	x	
B16	Utløpsområdet	L		x			x		x
B17	Asplia-Djupaunet	L		x		x	x		
B18	Strengvatnet-skog	N	x	x		x	x		
B19	Strengvatnet	R		x		x	x	x	
B20	Navavatn	R				x			
B21	Sjøvika	R		x		x	x		
B22	Navavatn-kulturmark	R		x		x	x		x

NR. Refererer til lokalitetens nummer på kartet bak i rapporten

Gradering skjer etter en 4-delt skala: Angir lokalitetens verdi etter en samlet vurdering av hvilke hoved- og støttekriterier som er gjeldende.

- Nasjonalt viktig verdi (N)
- Regionalt viktig verdi (R)
- Lokalt viktig verdi (L)
- Ikke angitt verdi (-)

H01 Areal

H03 Trua naturtype

H04 Variasjon/mangfold

H05 Sjeldne arter/rødlistearter

S05 Biologisk funksjon

S04 Pedagogisk verdi

S06 Del i flerfaglig sammenheng

Litteratur

- Antonsen, J. 1980. Ornitologiske registreringer i våtmarksområder i Brønnøy kommune, 1979-1980. Etter oppdrag fra Friluft- og naturvernkonsulentene i Nordland. Fylkesmannen i Nordland Miljøvern avdelingen.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1995. Oversikt over norske vassdrag med laks, sjøørret og sjørøye pr. 1 januar 1995. Utskrift fra lakseregisteret. DN-notat 1995-1. 104s.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1999. Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998. DN-rapport 1999-3.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1990. Verneverdige kalkfuruskoer. Verneverdige lokaliteter i Nord-Norge. DN-rapport 1990.
- Elven, R., Alm, T., Edvardsen, H., Fjelland, M., Fredriksen, K., Johansen, V. Botaniske verdier på havstrender i Nordland. Beskrivelser for region Sør-Helgeland. Rapport 1988:2A.
- Eie, J.A., Faugli, P.E. & Abel, J. 1996. Elver og vann. Vern av norske vassdrag. Grøndahl Dreier. Oslo.
- Fylkesmannen i Nordland. 1991. Fisk og fiskemuligheter i småvassdrag med anadrome laksefisk. Del 1: Helgeland. Fylkesmannen i Nordland Miljøvern avdelingen
- Fylkesmannen i Nordland. 1995. Overvåking av ungfiskebestander og utbredelsen av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* i Nordland. 1990-1994. Fylkesmannen i Nordland Miljøvern avdelingen.
- Fylkesmannen i Nordland. 1998. Verneplan for barskog i Midt-Norge. Kart og lokalitetsbeskrivelser, sendt til Direktoratet for Naturforvaltning. Fylkesmannen i Nordland Miljøvern avdelingen
- Fremstad, E. 1996. Vegetasjonstyper i Norge. – NINA Temahefte 12: 1-279.
- Gjershaug, J.O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.) 1994. Norsk Fugleatlas. Norsk Ornitologisk Forening.
- Korsmo, H., Edenius, L., Moe, B. & Svalastog, D. 1993. Inventering av verneverdig barskog i særlige deler av Nordland.- NINA. Oppdragsmelding 228:1-133.
- Miljøfaglig Utredning. 1997. Inventering av barskog i Midt-Norge i 1996. Rapport 1997:4.
- Miljøfaglig Utredning. 1998. Inventering av barskog i Midt-Norge og Buskerud i 1997. Rapport 1998:1.
- Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.
- Nordisk ministerråd 1984. Naturgeografisk regioninndeling av Norden. Nordiska ministerrådet 289s.
- Norges offentlige utredninger. 1983. Naturfaglige verdier og vassdragsvern. NOU 1983:42 Universitetsforlaget. Oslo.
- Shimmings, P.J. & Syvertsen, O.P. 2000. Viltregistreringer i Velfjordområdet, Brønnøy i juni og juli 2000. Rana Museum Naturhistorisk avdeling.
- Vorren, K.D. 1979. Myrinventeringer i Nordland, Troms og Finnmark, sommeren 1976, i forbindelse med den norske myrreservatplanen. Tromsura rapport nr. 3. Universitetet i Tromsø.

4.0 LANDSKAPSBILDE

4.1 Landskapsregion og særpreg

Naturgeografisk tilhører området den nordlige del av region 39 b Møre og Trøndelags kystregion; Fosen og Brønnøytypen. Innen Velfjordområdet er fjordene sterkt forgreinet og landskapet domineres av et oppstykket forfjellsterreng. Det er ofte kortere U-dalsseksjoner og enkelte botner uten sedimenter som er skulpturert av breene. Regionen er rikt på bart fjell.

Landskapsmessig tilhører området landskapsregion 25, Fjordbygdene på Møre og i Trøndelag. Landskapet i denne delen av regionen har hovedsakelig preg av et åpent fjordlandskap, men likevel med markerte fjordløp. Fjellformene er avrundet og relieffet moderat. Likevel kan terrenget være svært kupert og oppstykket med mindre og klart definerte landskapsrom som oppdeles av kortere, smale eller trauformete dalganger og botner.

De tre vassdragene oppdeles eller defineres av høydeler og fjellrygger i forskjellige geografiske retninger. På denne måten dannes åpne dalganger med vassdragene sentralt i dalbunnen. Storformene har derfor en kjerne av kupert lavfjellsterreng med lavtliggende og åpne dalganger som har skåret seg ned i dette terrenget. Dominerende består høydelerne av hardere bergarter, og disse fremstår som avrundete og nakne fjellknauser og høydeler i kontrast til det lavereliggende terrenget og interiøret ellers i områdene.

Sausvassdraget har en sammensatt topografi hvor utløpsområdet har en kollete karakter der Finnvikvatnets mange bukter og armer er et sentralt element. Området avgrenses av Nonstuva mot vest. Etter en kortere elvestrekning forgreines vassdraget til to dalganger. Langvatnet/Skogsvatnet strekker seg sørvestover i en dalgang definert av Skogsfjellet i vest og Sausfjellet i øst. Sausvatnet strekker seg sørøstover i en dalgang definert av Sausfjellet i sør og Røliheia i nord. Etter en kortere elvestrekning fra Sausvatnets indre del går Strauman vestover i en dalgang definert av Sausfjellet i nord og Hardangsfjellet/Vassbygda i sør.

På nordsiden av Røliheia nord for Sausvatnet finner vi det smale Brusjøvassdraget med Strengvatnet sentralt innen feltet som avgrenses mot nord av Kamman/Gravhøgda. På vestsiden av Nonstuva finner vi Navavatnvassdraget som avgrenses av Grøndalsfjellet mot vest. De høyeste fjellkollene eller platåene strekker seg opp i 500 m o h.

Sausvassdraget

Sausvassdraget har store landskapsverdier knyttet til vekslende vegetasjon, vatn og vassdrag. Storformene er mindre utpregete og klart definerte. Flere steder finnes spor av det gamle kulturlandskapet, og flere eldre drifts og boenheter er bevarte. Vassdraget er også negativt preget av steinbrudd, veier, skogdrift og bebyggelse. De viktigste landskapsrommene eller mest verdifulle landskapet er Strauman, Sausheia og området rundt Langvatnet og Skogsvatnet.

Området rundt Finnvikvatnet, særlig Lisshølvatnet, har også store landskapsverdier. Dette skogkledd og kollete, lavtliggende terrenget har mange vatn og bukter med enkelte åpne myrdrag. Vannene ligger overveiende grunt nedsenket i berggrunnen og er omgitt av bergsua og skog.

Innover dalgangen mot Langvatnet er det brede og synlige kantsoner av snelle og starrvegetasjon og vierkratt rundt de grunnere vannene. Disse vitale vegetasjons-sonene sammen med de store vannspeilene står i kontrast til høydedragene og kollene av barskog og løvskog, bergsua og avrundet bart fjell og enkelte urer mot høyden. Interiøret danner en rik mosaikk og formrikdom.

Dalgangen i Strauman har lignende kvaliteter, men med mer preg av urørthet og ennå mer kontrastrikdom i elementene av vatn, holmer, myrdrag og kantsoner som sammen med den vekslende sammensetningen av ulike treslag, utgjør interiøret i landskapet. Formelementene er også mer markerte og synlige. Sausfjellet med de vide høydelagene og plataene med mange små vatn i kontrast til lynghei og bart fjell utgjør også en større og sentral del av nedslagsfeltet med fjellpreg og vide utsyn. Samlet har vassdraget store landskapskvaliteter. Det har noe redusert verdi på grunn av forskjellige inngrep som bebyggelse, veier og tekniske inngrep.

Brusjøvassdraget

Vassdraget har et relativt vidt, lavliggende og slakt kupert terreng rundt de mange vannene i området innenfor utløpet. Dette området har store landskapskvaliteter. Utløpsområdet er særpreget med de spesielle og kalkrike svabergene og alle holmene i sjøen. Videre innover fra strandsonen er det et skog- og myrterreng med urørt preg. Her er det sluttet granskog i flatt terreng i mosaikk med åpne myrdrag. Svanvatnet, Rugåsvatnet og Bruvatnet utgjør deretter sentrale landskapselementer med mange bukter og holmer med brede kantsoner og myrdrag i kontrast til barskog og løvskog på høydelag i terrenget. Dette området er for øvrig en del preget av inngrep i form av hytter, kraftledninger og veier. Etter hvert blir dalgangen markert der Strengvatnet utgjør midtpunkt i dalbunnen. Dalsidene er her bratte med løvskog mot nordøst og barskog mot sørvest. Interiøret rundt Strengvatnet har store landskapskvaliteter med brede kantsoner i bukter og sluttet skog og svaberg ned til breddene. Formelementene er likevel totalt sett lite varierte og sammen med enkelte inngrep i form av bebyggelse og vei medfører dette at landskapskvalitetene ikke peker seg spesielt ut.

Navavatnvassdraget

Navavatnvassdraget utgjør et sammenhengende verdifullt landskap der vassdragsenelementene er sentrale. Landskapet er sterkt kupert og etter en stri og kort elvestrekning nedskåret i bart fjell er en inne i det gryteformete Djupvatnet hvor bratte klippevegger og skrånninger med blokkstein og vekslende vegetasjon, reiser seg rett opp av vatnet. Etter en elvestubb på noen titalls meter kommer en inn i det store Navavatnet som er et vannsystem med mange bukter, holmer og varierende bredder i veksling fra kantsoner med vegetasjon til bratte klipper og svaberg. Tiløpselva kommer rett ned fra Grøndalsfjellet.

Landskapet har sterke inntrykk med dramatiske formasjoner. Det er trauffermer med vannspeil i bunnen, stor formrikdom og store kontraster mellom landskapselementene. Allerede ved det bratte elveutløpet er formene sterkt kupert og med bråe overganger. Mosaikken mellom åpen barskog, løvskog og nakne bergflater og urer er svært tydelig og karaktersetende for landskapsopplevelsen. Sammen med de vide og varierte vannspeilene, de bratte overgangene i terrenget, de varierte overgangene mellom vatn og fastmark, det oppstykkete terrenget med klippevegger, urer og bratte koller som dels er skogkledde og dels nakne, medfører dette et svært mangfoldig og inntrykksterkt landskap. Fjellsidene rundt området danner også et amfi og gir en markert formgivning og romavgrensing til landskapet. Mot vest stiger det vide Grøndalsfjellet opp mot 500 m o. h. Her er det stedvis ur og store fjellvegger ned mot dalbunnen. På Grøndalsfjellet er det et kupert fjellterreng med vide utsyn.

Området rundt Navavatnet er ellers noe preget av jordbruk og hytter uten at dette trekker særlig ned.

4.2 Utvalgte delområder og objekter

Sausvassdraget (L1-L3)

L1. Fuglelivatnet-Sausfjellet

Området inkluderer det kuperte heilandskapet på Sausfjellet og Fuglelivatnet med omgivelser. Fuglelivatnet er sentralt der det store vannspeilet har en særpreget og inntrykksterk mosaikk med mange småøyer. Omgivelsene er for en stor del urørte med en fast formgiving og furuskogen som et sentralt element.

Sausfjellet er et stort, åpent og kupert lavfjell og heilandskap med vide utsyn. I dette landskapet er den store utsikten, urørtheten, fjellpreget viktig. Mosaikken mellom nakne flater, grønne fla av vegetasjon og mange små vannspeil er også sentrale elementer.

L2. Strauman

Strauman er en åpen dalgang med formrike vatn, vassdrag og myrer som sentrale elementer. En får inntrykk av et eget vassdragsfelt. Det kuperte landskapet med avrundete former kombinert med en fast utmeislet og åpen dalform er sentralt for den høye verdien til landskapet. Føyer vi til en stor formrikdom i vegetasjonen med en mosaikk av barskog, løvskog og åpne myrflater og dette kombineres med kontraster mot åpne og varierte vannspeil og bukter, nakne bergflater og skjæringer resulterer dette i høyeste landskapsverdi. Samtidig er det preg av urørthet og stillhet.

L3. Langvatnet

Åpen og markert dalgang med avrundete former hvor vannelementene er midtpunkt. Den varierte vegetasjonen med tydelige og sammensatte kantsoner rundt de mange og varierte vannspeilene og mosaikken mellom nakne bergflater, vannspeil, barskog og løvskog gir området store kontraster og en stor formrikdom. Det inngår også verdifulle elementer fra det gamle kulturlandskapet og den gamle jordbruksbebyggelsen. En del inngrep og nyere bebyggelse trekker noe ned.

Navavatnvassdraget (L4)

L4. Navavatn

Åpen dalgang med markerte, trauformete landskapsrom med et sterkt relieff innen små arealer. Store vannspeil med øyer og bukter, koller, bratte skrenter og skarpe klippeformer er vesentlige formelementer. Fjellene rundt danner amfi. Formene er dramatiske, og det er sterke inntrykk i kontrastene mellom åpne bergflater, skrenter og stup, barskogen og de trauformete vannelementene. Inntrykk av urørthet. Et svært verdifullt og særpreget vassdragslandskap.

Brusjøavassdraget (L5)

L5. Brusjøa utløp

Åpent og likevel lunt fjordbotnlandskap omgitt av lave, avrundete fjell. Et lunt og beskyttet landskapsrom ved sjøen med mange bukter, holmer og skjær som viktige komponenter innad i området og som gjør området særpreget.

Kalkbergene med riller og furer helt ned til de sjøen, fargerike planter, de lyse sandflatene og mudderbankene er også en del av formmangfoldet og skaper sammen med skjærene kontrast mot havspeilet. Lite påvirkete omgivelser med myr og barskog virker også inn. Urørt og beskyttet til å være skjærgård.

Gradering av verdi

Prinsippene er basert på NIJOs metode for kartlegging av landskap, og er nærmere beskrevet under "Graderingsprinsipper for landskap" i rapportens delkapittel 9.1.

Landskapsbilde (L). Verdivurdering av delområdene. Hver(t) kriterium/komponent (H13-H18) til delområdene er gradert fra A til C (se forklaring under og kap. 9.1), og så satt sammen til en samlet gradering.

Nr	Delområde	Grad.	H13	H14	H15	H16	H17	H18
L1	Fuglelivatnet-Sausfjellet	A2	A2	B1	A2	A2	-	B2
L2	Strauman	A1	A2	B1	A1	A1	-	-
L3	Langvatnet	A2	A2	B1	A2	A1	A2	A2
L4	Navavatn	A1	A1	A2	A1	A1	A2	B1
L5	Brusjøa utløp	A2	A2	A2	B1	A2	-	B1

A1/A2: Høyeste verdi. Elementer/komponenter/landskap med høy verdi i regionen.

B1/B2: Det vanlige landskapet./De vanlige komponentene i regionen.

C1/C2: Ødelagte/ reduserte landskapskvaliteter/komponenter.

Ikke samsvar mellom kriterieoppsett nedenfor og (H) samt "kodebruk" i tabellen (A og B)

H13 Landskapets hovedform	H16 Vegetasjon
H14 Geologisk innredning	H17 Jordbruksmark
H15 Vann og vassdrag	H18 Bebyggelse

Litteratur

Aasheim, V. 1993. Håndbok i landskapskartlegging. Norsk institutt for jord og skogkartlegging. 29s.

Direktoratet for Naturforvaltning. 1995. Inngrepsfrie naturområder i Norge. Registrert med bakgrunn i avstand fra tyngre tekniske inngrep. DN-rapport 1995-6. 39s.

Direktoratet for Naturforvaltning. 1995. Inngrepsfrie naturområder i Norge. Registrert med bakgrunn i avstand fra tyngre tekniske inngrep. DN-rapport 1995-6. 39s.

Elgersma, A. 1996. Landsskapsregioner i Norge med underregioninndeling. Målestokk 1: 2 000 000. Norsk institutt for jord og skogkartlegging.

Elgersma, A., Aasheim, V. 1998. Landskapsregioner i Norge – landskapsbeskrivelser. NIJOS rapport 2/98. Norsk institutt for jord og skogkartlegging.

Nordisk ministerråd 1984. Naturgeografisk regioninndeling av Norden. Nordiska ministerrådet 289s.

5.0 FRILUFTSLIV

5.1 *Friluftslivelementer*

Sausvassdraget

Sausvassdraget egner seg godt til et variert friluftsliv med lett adkomst, et innbydende landskap og en mengde vatn. De tradisjonelle aktivitetene som jakt, fiske og fot- og skiturer er i fokus. Området er tidligere vurdert av Fylkesfriluftsnemnda som et stort og variert friluftsområde av nasjonal verdi. Sausfjellet er et av de mest brukte friluftsområdene i Brønnøy.

Det er flere hytter innen nedslagsfeltet, blant annet ved Fuglvatnet. Enkelte hytter er til utleie. Det er også leirsted og serveringssted i området.

Adkomsten til friluftsområdene er meget gode med riksveien som krysser gjennom sentrale deler av vassdraget. Fra riksveien går det fylkesvei til Hongset. Det er ellers mange bygdeveier innen feltet. Vassdraget ligger relativt nært befolkningsentra i Brønnøy.

Sausvassdraget har slake landskapsformer med et terreng som overveiende er lett å ta seg fram i. Det er mange vatn innen feltet, og flere egner seg til padling og til turer med robåt. En kan blant annet leie båt i Sausvatnet. Det er videre gode badeplasser i Sausvatnet og Finnvikvatnet som brukes mye. Disse er i en større sammenheng vurdert å ha stor verdi som friluftsområder.

Store deler av nedslagsfeltet er egnet for turer til fots om sommeren og på ski om vinteren. Dette gjelder særlig området Sausfjellet-Vassbygda. Innen hele nedslagsfeltet foregår det mye bærplukking.

Først og fremst er det den lokale befolkning og folk fra Hommelstø som bruker områdene. Området kan karakteriseres som nærturområde for Hommelstø. I tillegg brukes området mye av folk fra Brønnøysund og ellers i regionen. De siste årene, spesielt etter at riksvei 803 ble bygget, har flere brukere utenom regionen funnet frem til vassdraget.

Sausvassdraget henger sammen med større villmarkspregete områder sørover mot Eidevassdraget og Bindalen. Vassdraget danner sammen med disse områdene et større og viktig sammenhengende turområde for lengre turer.

Området er et populært jaktområde særlig gjelder dette storviltjakt etter elg. Deler av området er også brukbart egnet til småviltjakt. Dette gjelder områdene rundt Sausfjellet og sørover innen feltet. I Vassbygda er det muligheter for leie av retten til småviltjakt. Det samme kan en gjøre på Hølliane. Tillatelse til storviltjakt etter elg og rådyr blir også leid ut for et større område på Hølliane gård.

Fisket i vassdraget forpaktes av Vassbygda Jeger og Fiskerforening og Velfjord og Hongset Fiskeforening. Vassdraget er innen regionen ei populær lakse og sjørretelv. Det har en bra bestand av laks og sjørret, og det fanges gjennomsnittlig 500 –1000 kg smålaks og sjørret i året. Fritt fiske er tillatt hele året i Ytre Rølivatn, Skogvatnet og Langvatnet. For resten av vassdraget gjelder sesongbegrensninger. I 1999 viser fangststatistikken en fangst på 970 kg anadrom fisk der laksen utgjorde 670 kg. Den anadrome strekningen har flere vatn med elver imellom. Det foregår både stangfiske fra båt og fra land. Det er også relativt bra muligheter for et godt fiske i innlandet i de mange vatnene, spesielt gjelder dette området rundt Strauman og mot Vassbygda. Rimelige fiskekort fåes kjøpt flere steder.

Brusjøa

Brusjøvassdraget er et lite og smalt vassdragsfelt med mange vatn på rad og rekke med korte elvestrekninger imellom. Et lavtliggende og slakt kupert landskap dominerer. Dette er omgitt av skoglier, stedvis et bratt terreng. Bortsett fra Røliheia er det ingen områder som har fjell eller heipreg. Områdene egner seg for nærturer. Adkomsten er god til alle arealene innen vassdraget. Riksveien går tvers over hele nedslagsfeltet. Feltet ligger nært befolkningssentra både i lokal og regional målestokk. Avstanden fra Brønnøysund er på bare tre mil og vassdraget grenser ellers til Hommelstø tettsted. Området er først og fremst brukt av den lokale befolkning og hytteiere, og områdene rundt Svanvatnet og Bruvatnet er nærturområde for befolkningen i Hommelstø. Det er mye brukt. Området er lett framkommelig både på land og på de sentralt beliggende vatnene. Det egner seg spesielt godt til turer med robåt eller med kano. Det brukes også mye i denne sammenheng. Det er flere hytter rundt Svanvatnet, Bruvatnet og Rugåsvatnet. Hytteeierene bruker vassdraget mye. I Rugåsvatnet er det badestrand og et naturlig stupebrett.

Det foregår noe elgjakt innen nedslagsfeltet, og da overveiende i området rundt Strengvatnet og Røliheia. Det er også en del jakt etter rådyr. Det er lite småviltjakt. Først og fremst er det grunneierene som jakter. Flere områder er godt egnet for bærplukking med lett tilgjengelighet og gode forhold.

Vassdragene har en relativt god bestand av stasjonær ørret, røye og ål. Det er også en bra bestand av sjørøtt. I Svartvatnet er det tillatt å fiske hele året, mens det ellers innen vassdraget er fastsatt fiskesesong. Mulighetene for fiske vurderes som gode på elvestrekningene og i innsjøene. Det finnes enkelte attraktive og mye brukte fiskekulper innen vassdraget. Det er grunnlag for et attraktivt fiske etter innlandsfisk og anadrom fisk. I forhold til dagens bruk er potensialet større. Det selges fiskekort og området er lett tilgjengelig for allmenheten.

Navavatnvassdraget

Navavatnvassdraget er med sine store landskapsmessige verdier og med den lette adkomsten, et viktig område for friluftslivet. Brønnøysund og Omegn turistforening har ei turlagshytte med tilhørende båt ved Navavatn. Det er ellers mange hytter rundt Navavatn. To områder er regulert til hyttefelt. Det er opparbeidet felles parkeringsplass for brukerne og det går stier inn til hyttene. Hyttene er anlagt på en slik måte i terrenget at de overveiende ikke hindrer allmenhetens adgang til området eller påvirker det verdifulle landskapsbildet på en negativ måte. Det er overveiende folk i fra Brønnøysund som er hytteiere. Grøndalsfjellet som utgjør fjellområdet vest i feltet er vurdert som et regionalt viktig friluftsområde. Området henger sammen med Tverrelifjellet og Sæterfjellet og er særlig mye brukt om vinteren på grunn av godt skiterreng og stabile sneforhold. Innen dette urørte området er bruken rettet mot turer til fots og med ski, jakt og bærplukking.

Det er mange fine områder for bærplukking innen hele området.

Det drives noe sportsfiske etter ørret i Navavatn og Djupvatn. Det fiskes mest fra båt. Hovedsakelig er det hytteeierene og lokalbefolkningen som fisker. Når det gjelder jakt er det lite jakt i de sentrale deler av vassdraget rundt Navavatn på grunn av dårlig egnethet. Det er noe elgjakt i området. På Grøndalsfjellet jaktes det en del etter småvilt, hovedsakelig lirype.

5.2 Utvalgte delområder

Sausvassdraget (F1-F2)

F1 Strauman-Vassbygda

Større sammenhengende friluftsområde med store landskaps- og naturkvaliteter som innbyr til friluftsliv. Gode muligheter for allsidig bruk til fots eller med båt. Egner seg til padling. Gode forhold for klassiske friluftsliv som fiske i ferskvatn, jakt etter særlig storvilt og bærplukking. Henger sammen med store naturområder østover mot Eidevassdraget og Binndalen.

F2 Sausvatnet-Sausfjellet

Hyttefelt rundt Fuglelivatnet og fjellområde som brukes mye av lokalbefolkning og folk fra hele regionen. Særlig vinterstid er det mye utfart da området egner seg meget bra til skigåing. Andre viktige aktiviteter er bærplukking og elgjakt.

Brusjøvassdraget (F3-F4)

F3 Røliheia;

Nærturområde som brukes mest av lokalbefolkningen. Brukes særlig til jakt men også til bærplukking og turer til fots eller på ski.

F4 Svanvatnet-Rugåsvatnet

Nærturområde beliggende helt inntil Hommelstø. Vannene står i fokus og egner seg spesielt godt til kortere turer med båt eller kano. Det er også badeplass. Det foregår også endel fiske etter sjørøret. Flere hytter innen området.

Navavassdraget (F5-F6)

F5 Grøndalsfjellet

Attraktivt og mye brukt turområde, særlig om vinteren. Beliggende nært befolkningssentra. Henger sammen med Tverrlifjellet og Sæterfjellet. Urørt natur uten tilrettelegging, store landskapskvaliteter og vide utsyn.

F6 Navanvatnet

Område med svært store landskapskvaliteter med vatnene som det sentrale. Lett adkomst. Egner seg spesielt godt for turer med kano eller båt. Mange hytter og turlagshytte innen området. Brukes mye av befolkningen fra regionen

Gradering av verdi

Tabellarisk oversikt over lokaliteter, verdigradering og kriteriebruk.

FRILUFTSLIV		GRADERING	HOVEDKRITERIUM			STØTTEKRITERIUM		
NR.	NAVN PÅ LOKALITET		H11	H12	H13	S11	S12	S13
F1	Strauman-Vassbygda	R						
F2	Fuglelivatnet-Sausfjellet	R						
F3	Røliheia	L						
F4	Svanvatnet-Rugåsvatnet	L						
F5	Grøndalsfjellet	R						
F6	Navavatnet	R						

NR. Refererer til lokalitetens nummer på kartet bak i rapporten

Gradering skjer etter en 4-delt skala: Angir lokalitetens verdi etter en samlet vurdering av hvilke hoved- og støttekriterier som er gjeldende.

- Nasjonalt viktig verdi (N)
- Regionalt viktig verdi (R)
- Lokalt viktig verdi (L)
- Ikke angitt verdi (-)

H11 Egnethet

H12 Dagens bruk

H13 Tilgang/opparbeidet

S11 Urørthet

S12 Natur og kulturkvalitet

S13 Opplevelse

Litteratur

Direktoratet for Naturforvaltning. 1995. Inngrepsfrie naturområder i Norge. Registrert med bakgrunn i avstand fra tyngre tekniske inngrep. DN-rapport 1995-6. 39s.

Fylkesmannen i Nordland. 1991. Fisk og fiskemuligheter i småvassdrag med anadrome laksefisk. Del 1: Helgeland. Fylkesmannen i Nordland Miljøvernavdelingen

Regionplanrådet for Sør-Helgeland. 1978. Plan for bruk av utmarksområdene på Sør-Helgeland.

6.0 KULTURMILJØER

6.1 Kulturminner og kulturhistorie

Vassdragene har samlet stor verdi med tanke på kulturminner og kulturmiljøer. De mange løsfunnene fra steinalderen som er gjort i Velfjord og i Navan-, Saus- og Brusjøvassdraget tyder på en intensivt utnyttelse av området helt tilbake til yngre steinalder (3500-1500 f.kr.). Det synes som at det er en konsentrasjon langs vestsiden av Sørfjorden og i området mellom Sørfjorden og Ursfjorden. Den gang var Sørfjorden og Ursfjorden sammenhengende fordi havet sto 20-35 m høyere enn i dag. De yngre steinalderfunnene kan først og fremst knyttes til samfunn som i hovedsak livnærte seg av fangst. Enkeltgjenstandene skriver seg trolig fra boplasser. Ingen av funnene er datert til eldre steinalder (8000-3500 f.kr.). Dette innebærer ikke at området ikke var i bruk under denne tidlige perioden, men at sporene etter aktivitet må letes etter andre steder. Den jordbruksaktiviteten som har avdekket funnene fra yngre steinalder lå under havoverflata i eldre steinalder. Det skal være gjort flere oldfunn på Saus, men disse er ikke registrert i fornminnebasen. Blant annet er det funnet et dolkblad av flint på Flatmo ved Sausvatnet. Gården Strøm ved Strengvatnet har også stor tidsdybde, og det er gjort flere funn fra yngre steinalder og oldtiden på gården. Blant annet er det funnet en skafthulløks som kan knyttes til en jordbrukende befolkning. Det er også funnet en slagstein til maling av korn på Saus som er et bevis på åkerbruk. Trolig har det vært en blanding av jordbruk og fangst som har spilt en stor rolle helt opp til våre dager.

Fra jernalderen er det funn fra Straum og fra Nerås som stammer fra merovingertiden (550-800). Funnene er trolig fra ødelagte gravplasser. Det er også funnet gamle gårdshauger på Straum som indikerer at gårdene har vært i bruk i middelalderen. Ås-grenda Nerås og Øverås er av regionens eldste bruksgårder og var bebygget så tidlig som omkring Kristi fødsel. I folkevandringstiden rundt 400-600 hadde de et felles grendesamfunn med gravplass. Det er blant annet funnet et sverd i en av gravhaugene. En må regne med at gårdene med funn fra jernalderen har vært i kontinuerlig drift fram til våre dager. Svartedauen rammet regionen sterkt og mange av gårdene innen området ble liggende øde i opptil to-tre hundre år etter epidemien. De betegnes i skattekøker fra 1600 tallet som såkalte ødegårder. Oppsumert synes det som om store deler av området har en stor tidsdybde i bosetning, og har vært i kontinuerlig bruk fra yngre steinalder til i dag.

Ved Strengvatnet finner vi Velfjord bydemusesum hvor det er samlet en rekke gjenstander og bygninger av kulturhistorisk verdi fra området. Vi finner der kornlåve, høyløe, våningshus, husmannsstue, stabbur, smie og kvernhus som stammer fra 1700- og tidlig 1800-tallet. Disse forteller om ressursutnyttelsen og den gamle jordbruksaktiviteten i området. I det gamle jordbruket ble husdyrholdet og dyrking av korn drevet side om side. Det ble også drevet sjøfiske til eget bruk på de fleste gårdene. Lofotfisket har også gamle tradisjoner i området. På bygdemuseet er det også innsamlet enkelte samiske kulturminner. De første skriftlige oppteignelser om samene finner en i kirkeboken fra 1686. Det samiske befolkningsinnslaget nådde sitt høydepunkt på 1800-tallet, og avtok deretter. Den siste av de gamle Velfjord-samene som dreiv med rein sluttet med dette på 1950-tallet. Sommerbeitene var i høgfjellet mot Vefsnfjorden og Vefsdalen. I vinterhalvåret bodde de nært beitene ved kysten i området. Samene hadde blant annet egne gammer eller kåter i Sausheia.

Når det gjelder gårdsdriften hadde blant annet gården ved Navanvatnet gode vilkår for korndyrking med kalkrik grunn og gunstig lokalklima. Bruket utnyttet også intensivt ressursene i havet og drev blant annet med sildefiske i Navastøa i Storremman. Navangården fortsatte å være bygselgård i lang tid etter et bygselordningen var opphørt i Velfjord. Det er ellers en rekke intakte gamle bygninger innen hele området fra beboelsen, virksomheten og den gamle jordbruksaktiviteten fra 1800-tallet.

I det sterkt kupert landskapet rundt Velfjord med mange små fossefall har en fra gammelt av utnyttet elvene og vannkraften til tømmerfløtning, drift av sagbruk og kverner. Den første vannsaga i Velfjord ble bygget ved Brustrømmen i 1777. Det lå to sagbruk ved Brustraumen. For å øke fallet mellom Svartvatnet og Bruvatnet ble Svartvatnet demmet opp. Den rikelig kraften ga overskudd til å forsyne "Bru meieri" med vannkraft. Etter hvert falt det oppmurte damanlegget ned. Nordlands største sagbruk lå etter hvert ved Nepåsfallet mellom Medvatnet og Finnvikvatnet. Det var drift av sagbruk ved Nepås til utpå 1970-tallet, det samme gjaldt et sagbruk ved Sauselva. Ved sjøfossen i Hølliaune ble det bygget ei sag på slutten av 1800-tallet som var kombinert sagbruk og tønnefabrikk. Den lå opprinnelig opp ved fossen til utpå 1970-tallet og utnyttet vannkraften til driften. Sagbruket er ennå i bruk, men er flyttet lenger ned mot Sørfjorden. Ved Elveneselva til Strengvatnet var det ei oppgangssag. Det var videre en rekke mindre gårdssager rundt omkring i vassdragene. Flere av dem var i bruk fram til langt utpå 1900-tallet.

Omkring 1850-60 ble de første vannhjulene tatt i bruk ved treskingen av kornet. Treskemaskinene ble drevet rundt etter det samme prinsipp som bekkverkene. Rundt omkring i vassdragene var det en rekke små kvernhus, og de fleste gårdbrukene hadde egen bekkvern. En dam ved bekkens samlet opp vannet og ledet det til en bordrenne som ledet vannet til et vannhjul, også kalt kvernkallen. Denne drev kvernsteinen som malte kornet. Ved Nepåsfallet var det blant annet et større kvernbruk, det samme ved Utløpet av Navavn og ved Bruelva var det hele tre kvernbruk. Blant annet var kvernbruket ved Nepåsfallet intakt til opp mot den senere tid. De siste gårdskvernene var i drift fram til siste verdenskrig.

I forbindelse med frakting av tømmer fra skogsområdene og ned til sagbrukene ble elvene nyttet til tømmerfløting. Både Sausvassdraget og Brusjøa var mye benyttede fløtningsveier.

Når det gjelder ferdselen ble det hyppig benyttet båt om sommeren. Før det kom vei var både Sausvassdraget og Brusjøa viktige ferdselsårer. I Brusjøa kunne en ferdes med båt kontinuerlig gjennom hele vassdraget. Båten måtte kun trekkes 20 m over land ned mot sjøen.

Om vinteren var isen på elvene og vannene viktige ferdselsveier.

6.2 Utvalgte objekter

Stedfestede objekter i Sausvassdraget (K1-K3, K7, K9-K12, K14-K19, K22-24, K27)

Stedfestede objekter i Brusjøavassdraget (K4-K6, K13)

Stedfestede objekter i Navavatnvassdraget (K20, K25-K27)

Fra Sefrakregisteret

K1. Høliaunet

Gnr 130, bnr. 1

Våningshus med stabbur. Begge er fra sist på 1800-tallet. Huset fungerer som helårsbolig, mens stabburet fungerer som matbu med sengeplass på loftet. Relativt lite endret fra originale byggverk. Vurdert som middels verneverdig som egenverdi og som del av miljø.

K2. Fuglevassli

Gnr. 10, bnr. 01

Driftsbygning og matbuer som del av nedlagt gårdsbruk. Resten av tunet er revet. Fjosen er fra slutten av 1800-tallet mens bua trolig er eldre. Laftet i tømmer og noe forfalt. Tidligere hørte det en bygdekvern med stort mølnhus til gården. Denne lå i Fuglelielva og ble nedlagt før krigen. Middels verneverdi som egenverdi og som del av miljø.

K3. Forbergskog

Gnr.133, bnr 01 og 02.

To hus og jordkjeller. To bruk ligger i klynge hvor det bare er boligen (Bokterstua) og et nyere uthus igjen av det ene bruket. Det er tradisjonelt kalt for "Bokterstua" og var hovedbygning på en gård som var i drift til etter 2.verdenskrig. Bygget i tømmer på slutten av 1800 tallet, fungerer nå som sommersted. Det andre huset bygget i tømmer på begynnelsen av 1900-tallet, påbygd litt senere. Jordkjelleren er anlagt en gang på 1800-tallet og er bygd opp med gråstein som vegger mellom to naturlige bergnabber. Taket er et torvtekt saltak. Gården er nedlagt og fungerer som sommersted.

Middels egenverdi og som del av miljø.

K4. Bru

Gnr.146, bnr 02.

Hovedbygning og vedskott. Ble bygget på slutten av 1800-tallet og var lensmann- og postkontor i ei stue. Prakthus som er i god hold etter original bygning. Bygningen har utbygd veranda med sveitserdekor. Tjenestefolket sov på loftet i vedskottet. Høy egenverdi og middels verdi som del av miljø.

K5. Inngården

Gnr.146, bnr 01.

Hovedbygning, driftbygning og jordkjeller på nedlagt gård. Fungerer nå som sommersted. Hovedhuset er bygget i sveitserstil etter mønster fra utlandet, og var en uvanlig byggestil som vakte oppsikt da det ble bygget. Sveitsertak og sveitserdekor. Ble bygget på slutten av 1800-tallet. Driftsbygningen i bruk fram til 1970-tallet. Høy egenverdi og stor verdi som en del av et miljø.

K6. Ospdalen

Gnr.145, bnr 04.

Våningshus med vedskott fra begynnelsen av 1900-tallet. Godt bevart og stor egenverdi samt stor verdi som del av miljø.

K7. Rødli- ytre

Gnr. 149, bnr 01.

Stuer og eldhus. Stuene kalles for "inngårn". Fraflyttet i løpet av 1950 tallet og under forfall. Det ene huset og eldhuset er svært gammel fra begynnelsen av 1800 tallet og kledd med bred tømmermannspanel på laftet tømmer. Stor verneverdi og stor verdi som del av miljø.

K8. Hølines 2

Gnr.132, bnr. 01

Hovedbygning og stabbur fra slutten av 1800-tallet. Del av gård som er i drift. Stabburet hadde soveplasser på loftet, mat og kornbinge nede. Middels og stor verneverdi som del av miljø og som egenverdi.

K9. Rødli- indre

Gnr. 150, bnr 01

Stue fra tidlig 1800-tallet i bruk fram til 1960-tallet, noe påbygd i ettertid. Eldhus med gråsteinsgrue fra begynnelsen av 1900-tallet. Middels verdi som del av miljø og som egenverdi.

K10. Nordgården

Gnr.152, bnr 03

Utmarksløer eller båer fra slutten av 1800 tallet. To av dem fungerte som bolig fram til begynnelsen av 1900-tallet, mens en annen ble ombyggt til skogkoie på 1930-tallet. Laene er i forfall, men stor verdi som del av miljø.

K11. Haugen

Gnr.159, bnr. 02

Hovedhus på gård fra slutten av 1800-tallet. Noe påbygd i ettertid. Tidligere funksjon som butikk. I storstua har det vært holdt skole. Stor egenverdi og som del av miljø.

K12. Saus

Gnr. 152, bnr.01

Tun med bolighus, stabbur, potetkjeller og fjøs av stor verdi som del av miljø og som egenverdi. Bygget ved slutten av 1800-tallet. Potetkjelleren er av jord og flate steinhellere, hus og stabbur i laftet tømmer. I godt holdt til tross for høy alder.

K13. Håkaunet

Gnr 161, bnr 02.

Møllehus. Anlagt ved begynnelsen av 1900-tallet i kunstig gravd bekkefar som nå er tørrlagt. Bygget i laftet tømmer med torvtekt tak. Kvernsteinen er inntakt. Svært stor egenverdi og som del av miljø.

K14. Hølines

Gnr 132, bnr 01.

Naust beliggende nedenfor sjøfossen. Bygget rundt 1880. Noe oppfikset og skiftet takdekke. Vurdert som meget verneverdig som del av miljø og middels verneverdig som egenverdi.

K15. Høliaunet 2

Gnr 130, bnr 1. Naust beliggende ved Hølifossen. Bygget på slutten av 1800-tallet. Sto ved tidligere sagbruk. Vurdert som meget verneverdig som egenverdi og som del av miljø.

Fra formminneregisteret**K16. Kjemparhaugen**

Gnr. 157, bnr 1

Formminnefelt med 6 gravhauger og oldtidsvei. Beliggende langs ryggen av høydelaag mellom dyrkamarka på Nerås og Sausvatnet i vest. Haugene er runde med jevnt avrundet profil. Haugene er klart markert i terrenget. Haugene er hovedsakelig bygget av jord og stein. Innenfor området er det flere formasjoner som kan være gravanlegg. Noen meter øst for feltet langs bakkeryggen går den gamle stien mellom Nerås og Øverås. Veien kan være like gammel som gravhaugene.

K 17. Øverås

Gnr 158, bnr 1,2

Tuft av usikker datering. Ligger 180 m vest-sørvest for Øverås i svakt sør-hellende terreng med utsikt utover Sausvatnet. Bestående blant annet av to veggvoller som er lett synlige i terrenget.

K18. Øverås 2

Gnr 158, bnr 1,2

Samling av gravrøyser. Beliggende på kollete beitemark som grenser til innmark i nord og bratt skrent ned mot Sausvatnet. Består av tre røyser som er bygget av bruddstein. Noe uklart markerte men lett synlige i terrenget. Uviss datering.

K19. Storskogen

Gnr 158, bnr. 6.

Gravfelt. Beliggende i tuete terreng sør-sørvest for boligen til Paul Nerås. Består av 9 hauger eller røyser. Røysene eller haugene har rund form og er klart markerte og lett synlige i terrenget. Oppbygget av stein og jord/sand.

K20. Austvik

Gnr 128, bnr.03

Steinalderlokalitet- funnsted. Slipt øks av skifer funnet under graving av fjøstomt. Pilspiss av brun skifer funnet like ved hovedhus. Halvdelen av en steinhakke og storparten av en steinøks funnet under myrrydding. Funnet i dybde av 0,5 m 40 –50 mo h.

K21. Navanhalsan

Gnr 128.

Fangstgrop. Beliggende sørøst for tidligere våningshus på den sydøstligste gården på Navanhalsen.

Andre registrerte kulturminner**K22. Ursvatnet**

Spor av gammel bosetning. Våningshus og fjøs fra henholdsvis slutten av 1800-tallet og rundt 1930. På tomten finnes en minner og rekke spor av eldre bosetning. Vedskjul, eldhus, naust og brønnhus. Eldre våningshus, fjøs, sommerfjøs og lokalisering av potetåkrer og kornåker. Smitomt med tilhørende sagn om bortgjemt skatt. Vannkilde og foss som ble brukt til oppbevaring av mat og til dusj. Det hadde også vært kvernhus i fossen.

K23. Hyllvatn 1

Boplass fra steinalderen.

Beliggende på platå sørvest for Hyllvatnet med god utsikt utover vatnet. Det er funnet knakkstein og avslag av grov flint i et klart definert trekullholdig lag. Lokaliteten har pr.def nasjonal verneverdi.

K24. Hyllvatn 2

Boplass fra steinalderen.

Beliggende sør for Hyllvatn på ei myrlendt flate. Lokaliteten er avgrenset av en bergskrent i sørøst, hellende terreng i nord og steinblokk i sør. Funn av pilspiss i rødlig skifer og avslag av flint og kvarts.

K25. Sjøvika

Gammel ferdselsvei beliggende på solid tørmur ned mot Djupvatnet. Støttemuren er svært fint utformet av stein og hellere, og følger langs vatnets nordside. Ble bygget i mellomkrigstiden som et tiltak for å få vei fram til gårdene på østsiden av Navanvatnet. Veien ble ikke fullført.

K26. Hopen

Vandrevet sirkelsagbruk. Elv mellom Djupvatnet og utløpet har fra gammelt av vært brukt som kraftkilde til et sagbruk ved fallet eller fossen ved utløpsområdet. Saga var forfalt, men er i de senere årene opprustet og satt i stand. Er av meget god forfatning. Stor verdi som kulturminne.

K27. Strauman

Fløtningsanlegg. Gammelt fløtningsanlegg mellom Ursvatnet og Strauman. Damanlegg for fløtning av tømmer. Anlegget var i bruk i 1997.

Litteratur

Fornminnebasen. Nordland fylkeskommune

Johnson, T. 1998. Planlagt dagbrudd og underjordisk deift i området Forbergskog-Akselberg, Brønnøy kommune. Fagrapport for konsekvensutredning. Kulturminner og kulturmiljøer-. Nordland Fylkeskommune, kulturavdelingen.

Sefrakregisteret. Nordland fylkeskommune

Strøm, H. 1971. Velfjord bygdebok / Utg av Velfjord historielag. - Hommelstø : (Brønnøysund bokh., Brønnøys.)

Velfjord historielag 1996. Fra fjord til fjell : årbok. - [1. årg.]. – Hommelstø

Velfjord historielag. 1989. Tia va' sånn : Velfjord historielag 1939-1989 . - [Hommelstø, Velfjord bygdemuseum]

7.0 AKTUELLE TRUSLER

Det synes å være enkelte trusler mot vassdragets verneverdier. Menneskelig aktivitet har i de siste årene satt økende preg på vassdraget.

Kalksteinbruddet og en eventuell utvidelse av dette kan være en trussel mot landskapsbildet og fuglelivet i området.

I områdene Grøndalsfjellet, Sausfjellet og Strauman er deler av områdene lite berørt av tekniske inngrep. trusler her kan være tilrettelegging, økt bygging av skogbilveier, omlegging eller nybygging av kraftlinjer og terrengslitasje eller forstyrrelser fra ferdsel.

Det forgår trolig forholdsvis store utslipp av næringssalter og forurensning til vassdraget innen Sausvassdraget og Brusjøa. Disse kan være en trussel mot anadrom fisk i vassdraget og på sikt en trussel mot det rike fuglelivet da vannsystemene hurtigere vil gro igjen

Ferdsel og særlig motorisert ferdsel langs vatn og vassdrag kan være en trussel for enkelte av de sjeldne fugleartene som har tilhold i vassdragene.

Videre hyttebygging eller etablering av hyttefelt i områder utenom de eksisterende hyttefeltene kan være en trussel mot verneverdiene i vassdraget. En fortetting av eksisterende hyttefelt vil være å foretrekke ved nyetablering av fritidsboliger. Det er også viktig å opprettholde den fine terrengtilpasningen som har foregått hittil.

Flere av vannene i området er senket eller kan være påvirket av tidligere senkninger eller oppdemninger. Fuglelivatnet er også regulert en meter for vannuttak til smoltproduksjon. En bør gjøre opp en total status her. Små unaturlige endringer i vannstands nivåene er blant annet en vesentlig trussel mot hekkeplassene til storlom og hornedykker i området

Inngrepene som gjennomføres i vassdragene for å bedre forholdene for anadrom fisk kan være en trussel mot det naturlige vassdragsmiljøet, og de store landskapsverdiene innen området.

8.0 LITTERATURLISTE

- Andersen, B.G., Bøen, F., Nydal, R., Rasmussen, A. & Vallevik, P.N. 1981. Radiocarbon dates of marginal moraines in Nordland, North Norway. *Geogr. Ann.* 63A.
- Antonsen, J. 1980. Ornitologiske registreringer i våtmarksområder i Brønnøy kommune, 1979-1980. Etter oppdrag fra Friluft- og naturvernkonsulentene i Nordland. Fylkesmannen i Nordland Miljøvern avdelingen.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1995. Inngrepsfrie naturområder i Norge. Registrert med bakgrunn i avstand fra tyngre tekniske inngrep. DN-rapport 1995-6. 39s.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1995. Oversikt over norske vassdrag med laks, sjørret og sjørøye pr. 1 januar 1995. Utskrift fra lakseregisteret. DN-notat 1995-1. 104s.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1996. Barskog i Nord Norge. Utkast til verneplan. DN-rapport 1996-7.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1999. Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998. DN-rapport 1999-3.
- Direktoratet for Naturforvaltning. Norges Vassdrag og Energidirektorat. 1997. Dokumenterte verneverdier i vernede vassdrag. En veileder for tilrettelegging og vurdering av informasjon.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1990. Verneverdige kalkfuruskooger. Verneverdige lokaliteter i Nord- Norge. DN-rapport 1990.
- Eie, J.A., Faugli, P.E. & Abel, J. 1996. Elver og vann. Vern av norske vassdrag. Grøndahl Dreier. Oslo.
- Eiknæs, O. & Pettersen S. 1995: Prosjekt differensiert forvaltning av verna vassdrag. Sluttrapport for utprøvningsfasen. NVE- publikasjon nr. 04 - 1995.
- Elgersma, A. 1996. Landsskapsregioner i Norge med underregioninndeling.
- Elgersma, A., Asheim, V. 1998. Landskapsregioner i Norge – landsskapsbeskrivelser. NIJOS rapport 2/98. Norsk institutt for jord og skogkartlegging.
- Elven, R., Alm, T., Edvardsen, H., Fjelland, M., Fredriksen, K. Johansen, V. Botaniske verdier på havstrender i Nordland. Beskrivelser for region Sør-Helgeland. Rapport 1988:2A.
- Fornminnebasen. Nordland fylkeskommune
- Fremstad, E. 1996. Vegetasjonstyper i Norge. – NINA Temahefte 12: 1-279.
- Fylkesmannen i Nordland. 1991. Fisk og fiskemuligheter i småvassdrag med anadrome laksefisk. Del 1: Helgeland. Fylkesmannen i Nordland Miljøvern avdelingen
- Fylkesmannen i Nordland. 1995. Overvåking av ungfiskebestander og utbredelsen av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* i Nordland. 1990-1994. Fylkesmannen i Nordland Miljøvern avdelingen.
- Fylkesmannen i Nordland. 1998. Verneplan for barskog i Midt-Norge. Kart og lokalitetsbeskrivelser, sendt til Direktoratet for Naturforvaltning. Fylkesmannen i Nordland Miljøvern avdelingen
- Gjershaug, J.O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.) 1994. Norsk Fugleatlas. Norsk Ornitologisk Forening.
- Gustavson, M. 1981. Geologisk kart over Norge, Berggrunnskart MOSJØEN- M 1:250 000. Norges geologiske undersøkelse.

- Johnson, T. 1998. Planlagt dagbrudd og underjordisk deift i området Forbergskog-Akselberg, Brønnøy kommune. Fagrapport for konsekvensutredning. Kulturminner og kulturmiljøer-. Nordland Fylkeskommune, kulturavdelingen.
- Kollung, S. 1967. Geologiske undersøkelser i sørlige Helgeland og nordlige Namdal. NGU nr. 254. Universitetsforlaget. Oslo.
- Kontaktutvalget. 1971. Kraftutbygging-naturvern. Om vassdrag som bør vernes mot kraftutbygging. Bergen.
- Korsmo, H. Edenius, L., Moe, B. & Svalastog, D. 1993. Inventering av verneverdig barskog i sørlige delv av Nordland.- NINA. Oppdragsmelding 228:1-133.
- Miljøfaglig Utredning. 1997. Inventering av barskog i Midt-Norge i 1996. Rapport 1997:4.
- Miljøfaglig Utredning. 1998. Inventering av barskog i Midt-Norge og Buskerud i 1997. Rapport 1998:1.
- Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss. Målestokk 1: 2 000 000. Norsk institutt for jord og skogkartlegging.
- Myrland, R. 1972. Velfjord. Beskrivelse til det berggrunnsgeologiske gradteigskart I 18- 1:100 000. NGU nr. 274. Universitetsforlaget.
- Nordisk ministerråd 1984. Naturgeografisk regioninndeling av Norden. Nordiska ministerrådet 289s.
- Norges offentlige utredninger. 1983. Naturfaglige verdier og vassdragsvern. NOU 1983:42 Universitetsforlaget. Oslo.
- Pettersen S. & Eikenæs O. 1992: Differensiert forvaltning av vernede vassdrag. NVE-publikasjon nr. 20-1992.
- Regionplanrådet for Sør-Helgeland. 1978. Plan for bruk av utmarksområdene på Sør-Helgeland. Sefrakregisteret. Nordland fylkeskommune
- Shimmings, P.J. & Syvertsen, O.P. 2000. Viltregistreringer i Velfjordområdet, Brønnøy i juni og juli 2000. Rana Museum Naturhistorisk avdeling.
- Sollid, L.M & Sollid, J.L. 1984. Vistenvassdraget i Helgeland. Kvartærgeologiske og geomorfologiske registreringer med verne vurderinger. Kontaktutvalget for vassdragsreguleringer. Universitetet i Oslo.
- Strøm, H. 1971. Velfjord bygdebok / Utg.av Velfjord historielag. - Hommelstø : (Brønnøysund bokh., Brønnøys.)
- Velfjord historielag 1996. Fra fjord til fjell : årbok. - [1. årg.]. – Hommelstø
- Velfjord historielag. 1989. Tia va' sånn : Velfjord historielag 1939-1989 . - [Hommelstø, Velfjord bygdemuseum]
- Vorren, K.D. 1979. Myrinventeringer i Nordland, Troms og Finnmark, sommeren 1976, i forbindelse med den norske myrreservatplanen. Tromsura rapport nr. 3. Universitetet i Tromsø.
- Øyen, O. 1967. Kvartærstudier i Sør- Helgeland og nordøstlige del av Nord-Trøndelag. Hovedfagsoppgave i naturgeografi ved Universitetet i Oslo.
- Aasheim, V. 1993. Håndbok i landskapskartlegging. Norsk institutt for jord og skogkartlegging. 29s.

9.0 METODE

9.1 Kriterier og verdisetting benyttet i rapporten

<i>Inndeling av verneverdier</i>	<i>Fagområder brukt i VP I-IV, nå inkludert</i>	<i>Hovedkriterier</i>	<i>Støttekriterier</i>
Prosesser og former skapt av is og vann	Geofag Hydrologi Naturvern	H 01 Urørthet H 02 Del av system H 03 Representativitet H 04 Sjeldenhet	S 01 Sårbarhet S 02 Naturhistorisk dokument S 03 Pedagogisk/Forskningsverdi S 04 Viktig landskapselement S 05 Del i flerfaglig sammenheng S 06 Instruktiv lokalitet
Biologisk mangfold	Botanikk/mykologi Ornitologi/zologi Ferskvannsbiologi Vilt Fisk Naturvern	H 05 Trua naturtype H 06 Tetthet H 07 Sjeldne arter/rødlisterarter H 08 Variasjon og mangfold H 09 Areal	S 07 Biologisk funksjon S 08 Urørthet S 09 Forskningsverdi S 10 Pedagogisk verdi
Landskapsbilde	Evaluerings av landskap, der landskapet vurderes etter verdiene: *Intensitet/Inntrykkstyrke *Variasjon/Mangfold *Helhet/Kontinuitet	H13 Landskapets hovedform H14 Geologisk innredning H15 Vegetasjon H16 Vann og vassdrag H17 Jordbruksmark H18 Bygninger/tekn. anlegg	
Friluftsliv	Friluftstinteresser Jakt/fiskeinteresser Geofag	H 10 Tilgang/opparbeidet H 11 Egnethet H 12 Dagens bruk	S 08 Urørthet S 11 Natur og kulturkvalitet S 12 Opplevelse
Kulturminner og -miljøer	Kulturverninteresser	H 13 Mangfold H 14 Pedagogisk verdi H 04 Sjeldenhet H 03 Representativitet	S 13 Bruksverdi S 14 Symbolverdi, identitetsverdi

9.2 Metode for utpeking og gradering av verdi

Hensikten og hovedmålsettingen med prosjektet er å peke ut de mest viktige delområdene inne de temaene som rapporten omfatter. Kriteriene brukes for å karakterisere og fange opp de delområder som har spesielle kvaliteter i nedslagsfeltet.

I tillegg brukes kriteriene til å foreslå en gradering av delområdet verdi i en nasjonal, regional og lokal målestokk. VVV-prosjektets foreslåtte verdi for et delområde/objekt kan av og til falle ut som noe "høyere" sammenlignet med andre verddivurderinger som har vært gjort tidligere. I VVV-prosjektet har denne forskjellen vært begrunnet med at de enkelte vernede vassdragene har en egenverdi i nasjonal målestokk, ut fra at de enkelte vassdragene i verneplan I-IV, til sammen utgjør en helhet med betydning for å bevare et bredt spekter av norsk vassdragsnatur. Hensikten er at VVV-prosjektets gradering skal gi en pekepinn om delområdet betydning i sammenheng med verneplan for vassdrag I-IV som helhet.

De arealer som er pekt ut skal i størst mulig utstrekning være i tilknytting til vassdragsnære arealer langs elv, vatn og bekker. I tillegg kommer delområder med tilknytting til breer. Dersom enkelte kvaliteter som ligger utenfor de vassdragsnære arealene var viktige for at vassdraget ble vernet så er også disse delområder/objekter tatt med i oversikten over verdier.

Graderingsprinsipper for landskap

Prinsippene er basert på NIJOs metode for kartlegging av landskap (se Aasheim, V. 1993 og Elgersma, A., Asheim, V. 1998.).

Landskapet deles inn i rom eller områder som utgjør et "naturlig" topografisk, geologisk og økologisk avgrenset hele. Dette landskapsrommet eller -området deles opp i ulike landskapskomponenter som helheten er oppbygd av.

Komponentene er:

- Landskapets hovedform
- Geologisk innredning
- Vegetasjon
- Vann og vassdrag
- Jordbruksmark
- Bebyggelse og tekniske anlegg

Disse komponentene vurderes hver for seg med hensyn til hvor inntrykksterk, variert og helhetlig den enkelte komponenten er. Hver komponent gis en verdi på en tre (seks)delt skala fra landskap/komponent med høyeste verdi (A1/A2), gjennom det vanlige i regionen (B1/B2) og til den laveste verdien (C1/C2) som er landskap/komponenter med reduserte verdier.

Til sist vurderes/oppsummeres de enkelte komponentene i en landskapskarakter som er snittverdien av alle komponentene med hensyn til hvor stor vekt den enkelte komponent spiller for landskapskarakteren. Landskapskarakteren fremhever også det karakteristiske ved landskapsrommet.

Et landskap med verdi A har som regel nasjonale til regionale verdier. I VVV sammenheng er det bare landskap som har så høye verdier som A1 og A2, og bare i sjeldne tilfeller B1-landskapsområder (er da alltid lik landskapsområder av lokal verdi), som kommer med på listen over utvalgte landskapsområder (landskapsområder med stor verdi) i vurderingene.

Graderingsprinsipper for geofag, biologiske verdier og friluftsliv

Her er det i noen grad blitt brukt en standardiseringsmetode som betyr at dersom et delområde kjennetegnes ved at et eller flere av kriteriene kan sies å være oppfylt/tilstede, ifølge definisjon ¹, så vil delområdet også gis en verdi. Denne verdien er tilsvarende høyeste verdi som kan oppnås utfra antall kriterier som er oppfylte, eller den er lavere fordi komponentene eller kriteriene har en gradert verdi.

Verdien bestemmes da ut fra antallet hoved- eller oppfangingskriterier og antall støttekriterier som kan brukes for å karakterisere delområdets friluftsliv-, naturfaglige eller kulturfaglige kvaliteter.

1. Den justeres utfra den verdi som enkelte kriterier innehar for den enkelte lokalitet. Hvilke kriterier som er gradert står forklart i det følgende for hver faggruppe samt hvilke kriterier som i særlig grad eller spesifikt er vektlagt innenfor den enkelte faggruppe.

På denne måten fungerer slutt Tabellen for hvert fagkapittel som en oppsummering som viser hvilke kriterier som er nyttet og ikke kun som en strikt verdivurdering. Tabellen er veiledende og oppsummerende for verdisettingen. For å begrunne verdivurderingen fullstendig må en da i tillegg gå til friteksten for hver lokalitet og til registreringskjemaene bakerst i rapporten.

1. Prosesser og former skapt av vann og is

***** Nasjonalt viktig verdi**

- a) Minimum et hovedkriterium med nasjonal/internasjonalt kjente verdier,
- b) alternativt minimum tre hovedkriterier

**** Regionalt viktig verdi**

- a) To hovedkriterier + minimum et støttekriterium

• Lokalt viktig verdi

- a) Minimum et hovedkriterium.

2. Biologiske og økologiske verdier

***** Nasjonalt viktig verdi**

- a) Et eller flere dokumenterte nasjonale/internasjonale verdier, eller
- b) Minimum to hovedkriterier + minimum ett støttekriterium.

**** Regionalt viktig verdi**

- a) To hovedkriterier.

• Lokalt viktig verdi

- a) Minimum et hovedkriterium.

Ett av hovedkriteriene skal for alle nivåene være trua naturtype hvis lokaliteten ikke gjelder gyte og oppvekstområder for fisk.

---

¹ Definisjon av kriteriene finnes i "Dokumenterte verdier i vernede vassdrag -En veileder for tilrettelegging og vurdering av informasjon" og som finnes hos blant andre fylkesmannens miljøvern avdeling.

Det er ikke tilstrekkelig med funn av en rødlisteart for å kunne gradere lokaliteten som nasjonalt verdifull. Det må da også gjøres en vurdering av biotopens funksjon til arten samt hvilken rødlistestatus som arten har. Det skal også vurderes tetthet og mengde (eventuell potensiell) til rødlistearten.

I tillegg baseres verdivurderingen på en vurdering av prioriteten til den trua naturtypen (todelt- svært viktig eller viktig) og prioriteten til områdets viltverdi (svært viktig eller viktig) hvis det har noen viltverdi.

3. Landskapsbilde

Verdivurderingen er basert på NIJOs metode for kartlegging av landskap, og nærmere omtalt under "Graderingsprinsipper for landskap" på side 40 i rapporten.

4. Friluftsliv

*** *Nasjonalt viktig verdi*

- a) Et eller flere dokumenterte nasjonale/internasjonale verdier, eller
- b) minimum 1 hovedkriterium + minimum to støttekriterier

** *Regionalt viktig verdi*

- a) Minimum ett hovedkriterium, og ett støttekriterium eller
- b) Minimum to støttekriterier med regional verdi

• Lokalt viktig verdi

- a) Minimum et hovedkriterium,
- a) Minimum et støttekriterium

I registrerings skjemaene er det lagt vekt på bruken av områdene og tilretteleggingen for friluftslivet i områdene. Bruken av områdene er vurdert etter termene mye, en del og lite brukt. Det er også opplistet hvilke tilretteleggingstiltak som er tilstede. For den endelige, samlede verdivurdering (bruksverdi) er det i tillegg lagt stor vekt på hvor egnet området er for utøvelse av friluftslivet samt hvilke natur, landskaps og kulturverdier som områdene har, hvilke opplevelser (muligheter) de tilbyr samt hvor urørte de er.

5. Kulturminner og miljøer

Ikke aktuelt med verdivurdering i VVV-prosjektet, kun registrering.

Det er skilt mellom kulturminner og kulturmiljøer hvor kulturmiljøene blant annet er vurdert etter begrepene i tabellen.

10.0 KART

Kart nr. 1-4.

Tillatelsesnummer LKS82003-03647

Kartene vises i målestokk, ca 1:100 000

Kart nr. 1

PROSESSER OG FORMER SKAPT AV IS OG VANN		GRADERING
NR.	NAVN PÅ LOKALITET	
P1	Fuglelielva	L
P2	Grøndalsfjellet	L

Kart nr. 2

BIOLOGISK MANGFOLD		GRADERING
NR.	NAVN PÅ LOKALITET	
B1	Grønlidalen	N
B2	Storhaugen	R
B3	Holten	R
B4	Ursvatnet	R
B5	Krokvatnet	R
B6	Langvatnet	N
B7	Strauman	R
B8	Lishølivatnet	L
B9	Rølivatnet	R
B10	Fuglvatnet	R
B11	Springarsteinlia	R
B12	Liaheim	R
B13	Vassbotn	L
B14	Sauselva	R
B15	Svan-,Rugås-,Bruvatnet	L
B16	Utløpsområdet	L
B17	Asplia-Djupaunet	L
B18	Strengvatnet-skog	N
B19	Strengvatnet	R
B20	Navavatn	R
B21	Siøvika	R
B22	Navavatn-kulturmark	R

Kart nr. 3

LANDSKAPSBILDE		GRADERING
NR.	NAVN PÅ LOKALITET	
L1	Fuglelivatnet-Sausfjellet	R
L2	Strauman	N
L3	Langvatnet	R
L4	Navavatn	N
L5	Brusjøa utløp	R

Kart nr. 4

FRILUFTSLIV		GRADERING
NR.	NAVN PÅ LOKALITET	
F1	Strauman-Vassbygda	R
F2	Fuglelivatnet-Sausfjellet	R
F3	Røliheia	L
F4	Svanvatnet-Rugåsvatnet	L
F5	Grøndalsfjellet	R
F6	Navavatnet	R

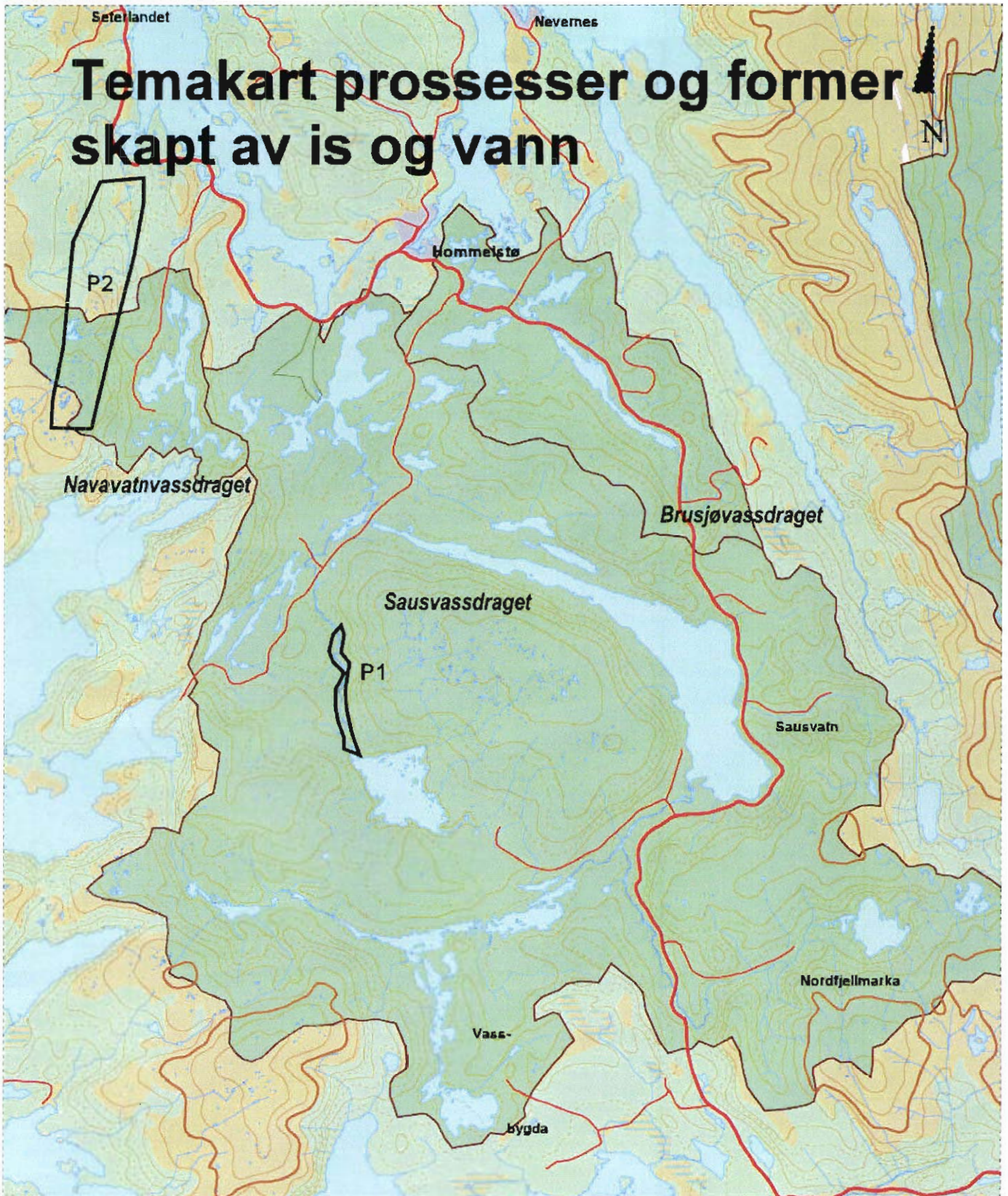
Kart nr. 5

Stedfestede objekter i Sausvassdraget (K1-K3, K7, K9-K12, K14-K19, K22-24, K27)

Stedfestede objekter i Brusjøavassdraget (K4-K6, K13)

Stedfestede objekter i Navavatnvassdraget (K20, K25-K27)

Temakart prosesser og former skapt av is og vann

TEGNFORKLARING

Breer		Myr		Høydekurve 100m		Bilferge
Elvei		Sentrumsbebyggelse		Mellomkurve 50m		
Kommuner		Tettbebyggelse		Veier		Europa-/Riks-vei
Steder		Industri				i tunnel
Værepplan		Lufthavn				Fylkes-/Kommunal-vei
Areal		Høydekoter				i tunnel
			Tellekurve 500m			

Målestokk 1:90000

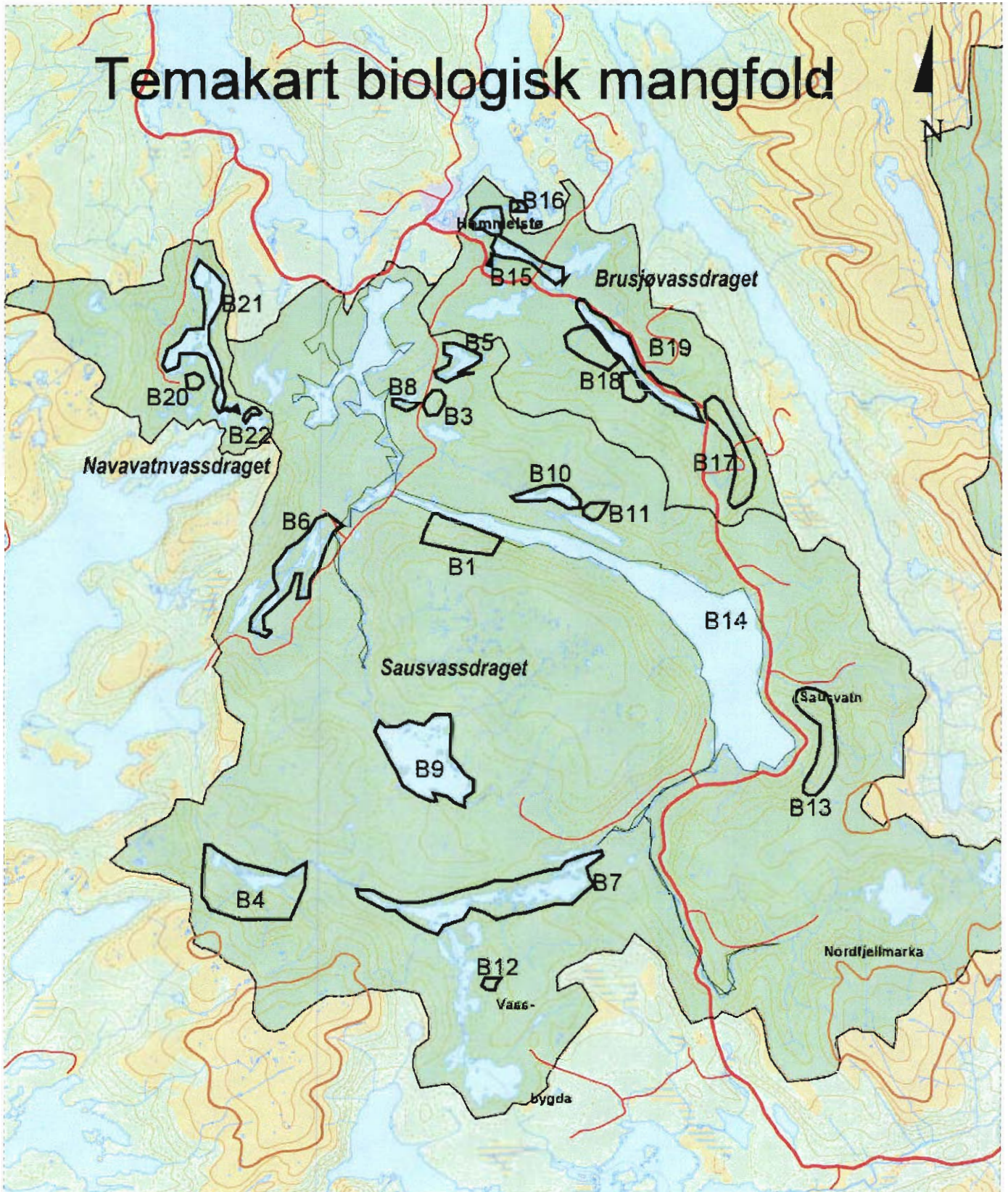
Koordinatsystem: UTM, sone 33
 Datum: WGS 84
 Grunnlagdata: Statens kartverk, N250
 Temainformasjon: Kartsystemet
 Oppdatert: September 2004

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGI-DIREKTORAT (NVE)

Filnavn: 2004_Maps\NVE_3211_000
 14.12.04 10:14 -104.12.04 11

Temakart biologisk mangfold

TEGNFORKLARING

Breer	Areal	Høydekoter	Fylkes-/Kommunal-vei
Elver	Skog	Telekurve 500m	i tunnel
Kommuner	Myr	Høydekurve 100m	Bilferge
Riksgrense	Sentrumsbebyggelse	Mellomkurve 50m	
Stedst	Tettbebyggelse	Veier	
Verneplan	Industri	Europa-/Riks-vei	
Verneplan	Lufthavn	i tunnel	

Målestokk 1:90000

Koordinatsystem: UTM, zone 33
 Datum: WGS 84
 Grunnlagdata: Statens kartverk, N250
 Formatering: Kartverket
 Oppdater: September 2011

NORØS VASSDRAGS- OG ENERGI-DIREKTORAT (NVE)

Publisert 2011, oppdatert 2011, 02/20
 IT: 22.02.10.16.16, rev. 22.02.10.16.16

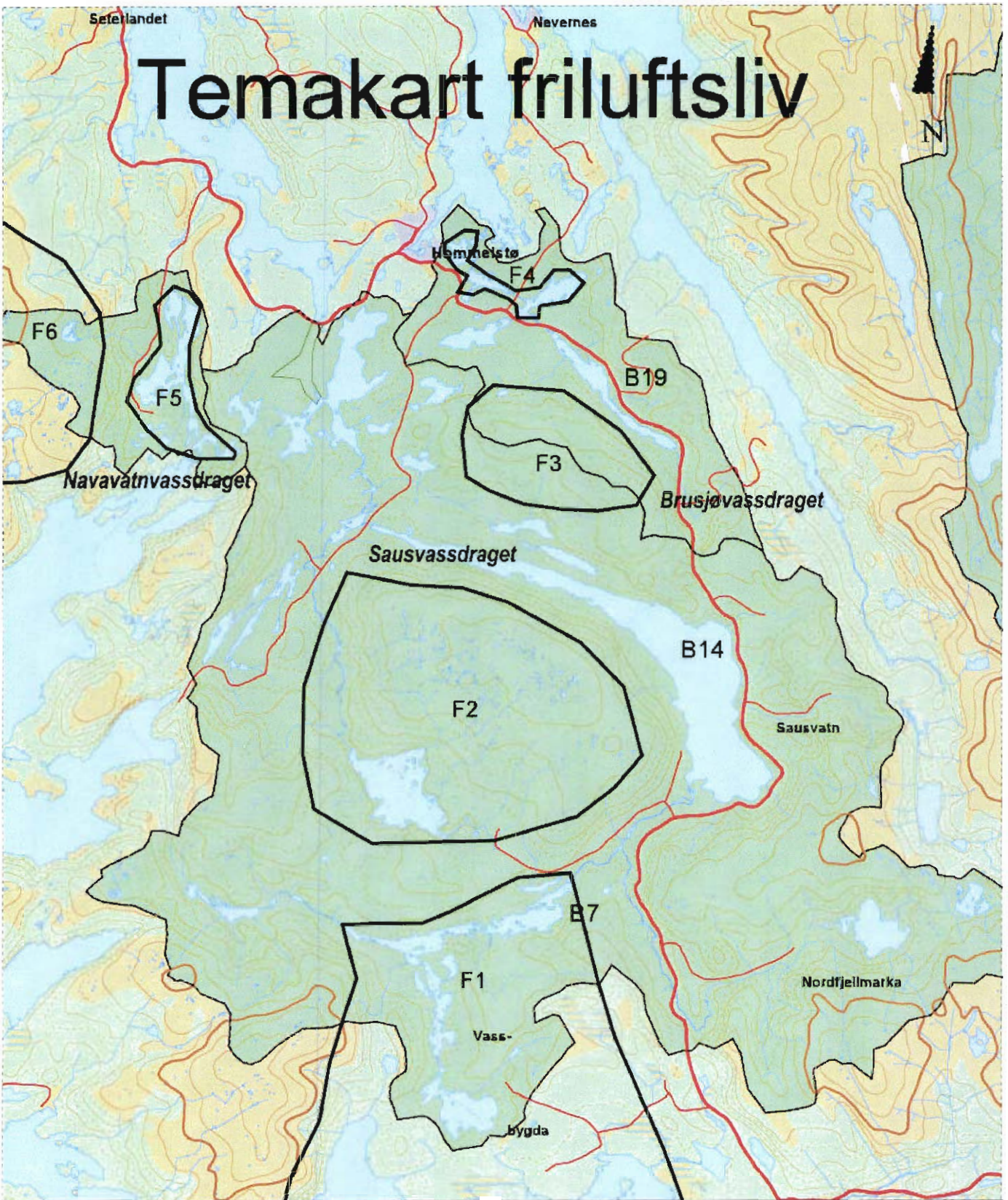

Setellandet

Navernes

Temakart friluftsliv

TEGNFORKLARING

	Brøer		Areal		Høydekoter		Fylkes-/Kommunal-vei
	Elver		Skog		Tellekurve 500m		i tunnel
	Kommuner		Myr		Høydekurve 100m		Bilforge
	Riksgrenser		Sentrumsbebyggelse		Mellomkurve 50m		
	Steder		Tettbebyggelse		Veier		
	Verneplan		Industri		Europa-/Riks-vei		
	Verneplan		Lufthavn		i tunnel		

Målestokk 1:90000

Koordinatsystem: UTM, zone 33
 Datum: WGS 84
 Grunnlagstidspunkt: Statens kartverk, N250
 Terrainformasjon: Kartsystemet
 Oppdateret: September 2001

NORGES VASSDRÅGS- OG ENERGI-DIREKTORAT (NVE)

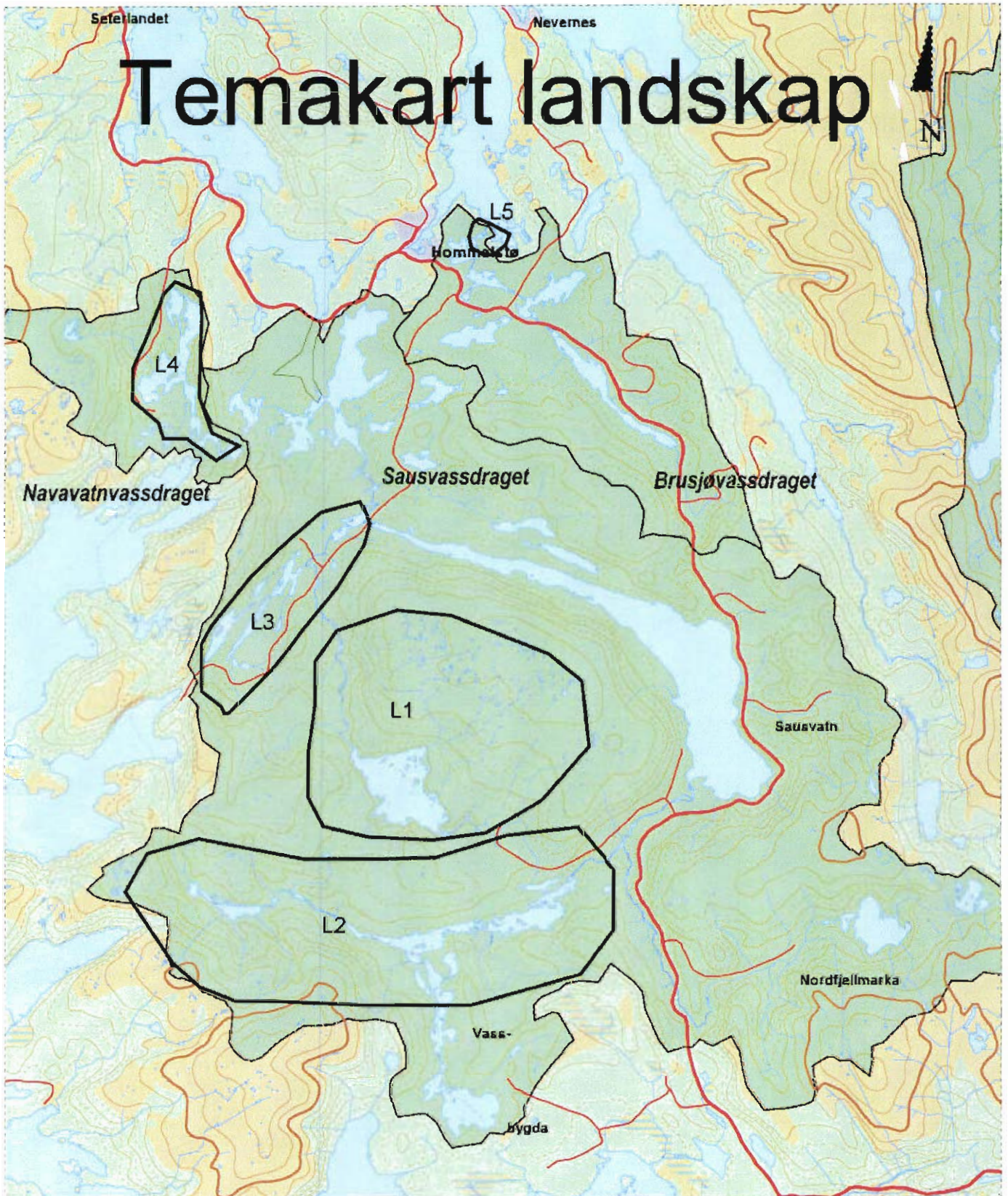
Utgittes dato: 19. Mars 2001
 19 22 50 30 20 11 11 99 99 71

Seterlandet

Nevernes

Temakart landskap

TEGNFORKLARING

	Breer		Areal		Høydekoter		Fylkes-/Kommunal-vei
	Elver		Skog		Tellekurve 500m		i tunnel
	Kommuner		Myr		Høydekurve 100m		Billforga
	Riksgrense		Santrumsbebyggelse		Mellomkurve 50m		
	Steder		Tettbebyggelse		Veier		
	Verneplan		Industri		Europa-/Riks-vei		
	Verneplan		Lufthavn		i tunnel		

Målestokk 1:90000

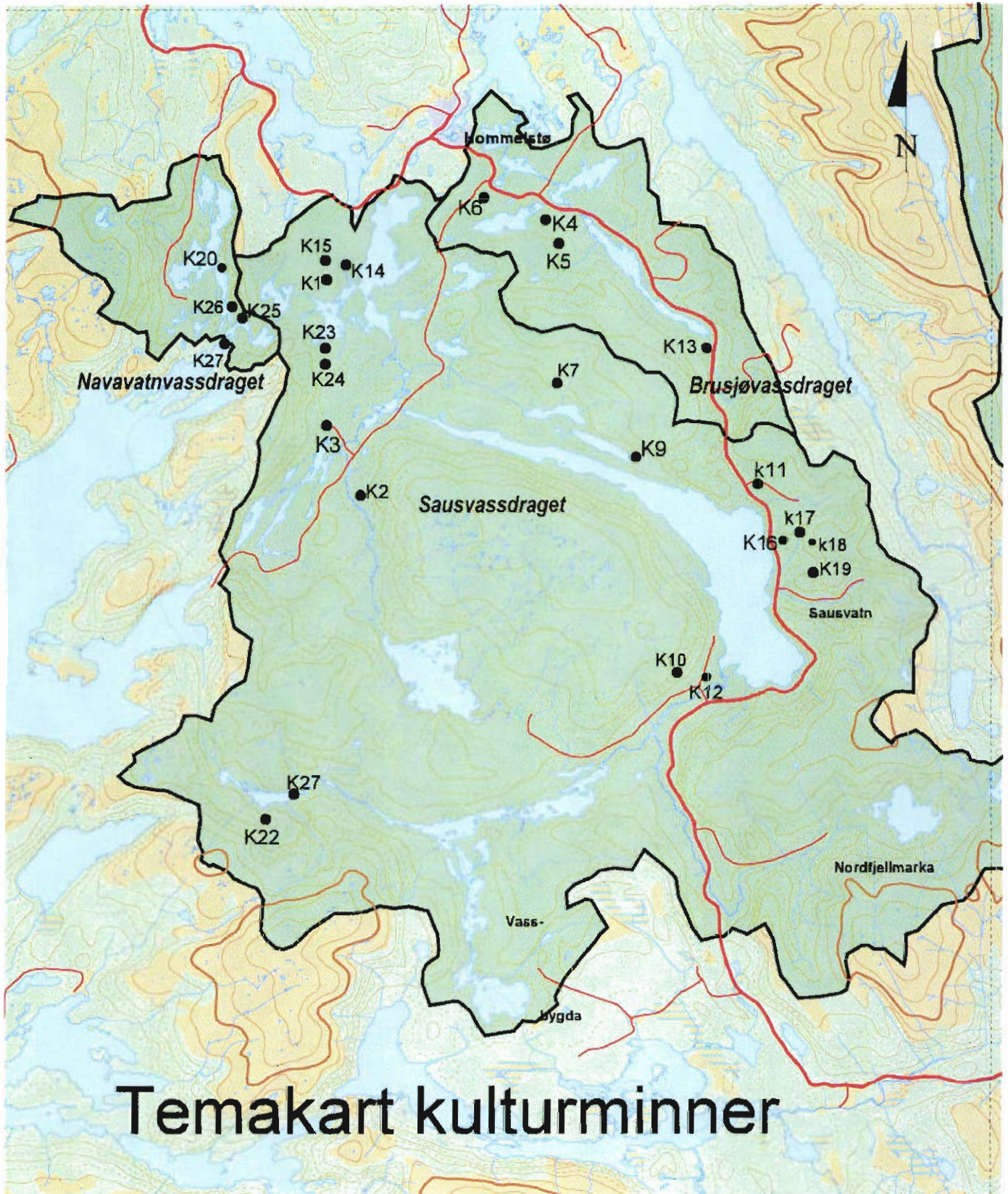

Koordinatsystem: UTM, zone 33
 Daturn: WGS84
 Grunnleggende data: Statens kartverk, N258
 Formidlingsmappe: Kartverket
 Oppdatert: September 2001

NORDES VASSRAGS- OG ENERGI-DIREKTORAT (NVE)

Publisert: 2001
 TR 22 04 86 20 Fax: 22 04 89 71

TEGNFORKLARING

Breer	Areal	Høydekoter	Fylkes-/Kommunal-vei
Elver	Skog	Telløkurve 500m	i tunnel
Kommuner	Myr	Høydekurve 100m	Billerge
Riksgrense	Sentrumsbebyggelse	Mellomkurve 50m	
Støder	Tettbebyggelse	Veier	
Verneplan	Industri	Europa-/Riks-vei	
Verneplan	Lufthavn	i tunnel	

Målestokk 1:90000

0 2.5 km

Koordinatsystem: UTM, zone 33
 Datum: WGS 84
 Datainnlagingsdato: Statens kartverk, N250
 Terraininformasjon: Kartsystemet
 Oppdatering: September 2001

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)

Publisert 10/11. Mapdata: 10/01/11. Data: 10/11/11. Kart: 10/11/11.

REGISTRERINGSSKJEMA

Prosesser og former skapt av is og vann

Navavatnvassdraget s.1, lokalitet P2

Sausvassdraget s. 1, lokalitet P1

Biologisk mangfold

Navavatnvassdraget s.1-3, lokalitet B20 - B21

Sausvassdraget s. 4-10, lokalitet B1 - B14

Brusjøvassdraget s. 11-13, lokalitet B15 - B19

Friluftsliv

Navavatnvassdraget s. 1, lokalitet F5, F6

Sausvassdraget s. 2, lokalitet F1, F2

Brusjøvassdraget s. 3, lokalitet F3, F4

Landskapsbilde

Navavatnvassdraget s. 1, lokalitet L4

Sausvassdraget s. 2-4, lokalitet L1 - L3

Brusjøvassdraget s. 5, lokalitet L5

Kulturminner

Ingen registrerings skjema

Viktige lokaliteter for biologisk mangfold i Navavatnvassdraget

Verna vassdrag nr (VV-nr): 145/1

Navavatn kulturmark

VVV-nr Kommune Vnr Kilde Dato

145/1b20 1813 145.3Z

Viktig naturtype: Kalkrike enger Klassisk verdivurdering: Lokal

Verdi naturtype: Viktig Verdi som viltområde: Viktig

Viltarter

Artsnavn	Funksjon	Kvalitet_fu dato	Verdi	Antall	Hanner	Hoer	Kull	opphav	beg. off
GJERDESMETT	LEVEOMRÅDE	Påvist		4	0	0	0		
GULSANGER	LEVEOMRÅDE	Påvist		4	0	0	0		

Merknad: Kalkrikt område med en rekke kulturmarkutforminger fra tørreng til fuktigere partier. Det forekommer en rekke kravfulle høyere plantearter, spesielle artsutforminger. Deler av området beites aktivt og har vært holdt i hevd. Rike elementer med hagemarksskog, kantskog og beiteskog danner også grunnlaget for en artsrik spurvefuglfauna med kravfulle arter. Stor tetthet av gulsanger og gjerdesmett.

Navavatn

VVV-nr Kommune Vnr Kilde Dato

145/1b21 1813 145.3Z

Viktig naturtype: Andre viktige forekomster Klassisk verdivurdering: Lokal

Verdi naturtype: Viktig Verdi som viltområde: Viktig

Viltarter

Artsnavn	Funksjon	Kvalitet_fu dato	Verdi	Antall	Hanner	Hoer	Kull	opphav	beg. off
STORLOM	LEVEOMRÅDE	Påvist		4	0	0	6		

Merknad: Vatn med bukter og holmer, overveiende dypt men enkelte partier med kantvegetasjon. En del vadefugl forekommer. Storlom hekker, og to par med storlom (med 6 pull) ble registrert i 1999.

Sjøvika

VVV-nr   Kommune   Vnr   Kilde   Dato

145/1b22   1813   145.3Z

Viktig naturtype: Rik edelløvsskog

Klassisk verdivurdering: Lokal

Verdi naturtype: Viktig

Verdi som viltområde: Viktig

Merknad: Artsrik sørvendt skogsli med blokkur og blandet treslagssammensetning med alm, krossved, hassel, tysbast og trollhegg. En rekke kravfulle høyere planter forekommer. Flere orkideer er registrert, bla er marisko her registrert på en av de få lokalitetene i regionen.

Viktige lokaliteter for biologisk mangfold i Sausvassdraget

Verna vassdraa nr (VV-nr): 148/1

Grønlidalen Sausvassdraget

VV-nr	Kommune	Vnr	Kilde	Dato
-------	---------	-----	-------	------

148/1b1	1813	148.2Z		
---------	------	--------	--	--

Viktig naturtype: Kystgranskog

Klassisk verdivurdering: Nasjonal

Verdi naturtype: Svært viktig

Verdi som viltområde:

Merknad: Boreal regnskog med en rik flora av lavararter som er knyttet til fuktige, kystnære og lauvrike skoger, med innslag av flere regnskogsarter. En av få registreringer av narreglye i Nord-Europa. Ellers rik forekomst av gullprikklav og flere sjeldne skorpelaver. Området er til dels sterkt påvirket av hogst. Lokaliteten er likevel en av de best utviklete boreale regnskogene nord for Fosen-Halvøya.

Storhaugen Sausvassdraget

VV-nr	Kommune	Vnr	Kilde	Dato
-------	---------	-----	-------	------

148/1b2	1813	148.2Z		
---------	------	--------	--	--

Viktig naturtype: Kystgranskog

Klassisk verdivurdering: Regional

Verdi naturtype: Viktig

Verdi som viltområde:

Merknad: Boreal regnskog dominert av gran. Forekomster av en rekke sjeldne og rødlistete busk- og bladlavararter. Rike forekomster av den internasjonalt sjeldne og truede granfjellslaven. Ellers er det blant annet registreringer av trådragg og store forekomster av gullprikklav. Lokaliteten er påvirket av tidligere hogst.

Holten Saussvassdraget

vvv-nr. Kommune Vnr. Kilde Dato

148/1b3 1813 148.2Z

Viktig naturtype: Kystgranskog

Klassisk verdivurdering: **Regional**

Verdi naturtype: **Viktig**

Verdi som viltområde:

Merknad: Boreal regnskog med treslagssammensetning som inneholder mye osp. Spesiell utforming som illustrerer naturtypens variasjonsbredde. Registreringer av en relativt rik lavflora med funn av blant annet gullprikklav og skorpefittlav.

Ursvatnet Saussvassdraget

vvv-nr. Kommune Vnr. Kilde Dato

148/1b4 1813 148.2Z

Viktig naturtype: Urskog/gammelskog

Klassisk verdivurdering: **Regional**

Verdi naturtype: **Viktig**

Verdi som viltområde: **Viktig**

Merknad: Større skogsområde med varierte og rike skogs- og vegetasjonstyper. Granskog dominerer, mens det forekommer innslag av kalkbjørkeskog i de øvre deler. Her er det registrert en rekke kalkkrevende arter, blant annet marisko som bare er funnet et fåtalls andre steder i regionen. Granskogen er lite påvirket av hogst, det er blant annet funnet enkelte vedboende sopp som er knyttet til gammelskog. Granskogen varierer fra rik kalkgranskog med kravfulle arter, rik sumpskog og partier med fattig sumpskog. Det er særlig av interesse å ivareta et større område av hensyn til de produktive vegetasjonstypene, varierte naturtyper og forekomster av kravfulle og sjeldne arter.

Krøkvatnet Saussvassdraget

vvr-nr: *Kommune:* Vnr: *Kilde:* *Dato:*

148/1b5 1813 148.2Z

Viktig naturtype: Andre viktige forekomster *Klassisk verdivurdering:* Lokal

Verdi naturtype: Viktig *Verdi som viltområde:* Viktig

Viltarter

<i>Artsnavn</i>	<i>Funksjon</i>	<i>Kvalitet_fu dato</i>	<i>Verdi</i>	<i>Antall</i>	<i>Hanner</i>	<i>Hoer</i>	<i>Kull</i>	<i>opphav</i>	<i>beg. off</i>
STORLOM	LEVEOMRÅDE	Påvist		1	0	0	0		

Merknad: Liten innsjø med endel sump og kantvegetasjon. Bra lokalitet for øyestikkere. Den uvanlige skogsnipa er tidligere registrert på myra som slutter ned til vatnet. Storlom er tidligere registrert hekkende ved vatnet, og ellers er området relativt rikt på vadefugl

Langvatnet Sausassdraget

Vv-nr: Kommune Vnr Kilde

Dato

148/1b6 1813 148.22

Viktig naturtype: Andre viktige forekomster
 Verdi naturtype: Svært viktig
 Klassisk verdilurdering: Nasjonal
 Verdi som vilrområde: Svært viktig

Viltarter

Artsnavn	Funksjon	Kvalitet	Ju dato	Verdi	Anall	Hanner	Hoer	Kull	opphav	beg. off
BRUNNAKKE	LEVOMRÅDE	Påvist		4	0	0	0	0	0	0
KRIKKAND	LEVOMRÅDE	Påvist		12	0	0	6	0	0	0
TOPPAND	LEVOMRÅDE	Påvist		4	0	0	0	0	0	0
KNEKKAND	RASTEOMRÅDE	Mulig		1	0	0	0	0	0	0
VANNRIKSE	LEVOMRÅDE	Mulig		1	0	0	0	0	0	0
SNADDERAND	RASTEOMRÅDE	Påvist	1999	1	0	0	0	0	0	0
HORNDYKKER	LEVOMRÅDE	Påvist	1999	7	0	0	0	0	0	0

Merknad: Inkluderer Langvatnet (og Skogvatnet), Lisivatnet, Asjønnan og Lisiengtjøna. Næringsrike vatin og våtmark med en artsrik fauna og som tilbyr gode forhold for ender, dykkere og vadefugl. Vannkanalvegetasjonen er stedvis svært godt utviklet med dominans av elvsnelle-flaskestart samfunn med enkelte bestand av takrør. Myr og vriersump er også godt utviklet i området. Ellers forekommer en god utviklet vann og flytbladvegetasjon med arter som gul og stor nøkkekrose, flere arter tjønnaks samt hornblad. Oppil 4 par hornykker er registrert samt mange individer av toppand, krikkan og stokkand. Av sjeldne arter må særlig observasjoner av snadderand, knekkand, dvergdykker og vannrikse fremheves.

Strauman Saussvassdraget

vvy-nr: 148/1b7   Kommune: 1813   Vnr: 148.2Z   Kilde: Dato:

148/1b7   1813   148.2Z

Viktig naturtype: Andre viktige forekomster   Klassisk verdivurdering: Regional

Verdi naturtype: Svært viktig   Verdi som viltområde: Svært viktig

Viltarter

Artsnavn	Funksjon	Kvalitet_fu dato	Verdi	Antall	Hanner	Hoer	Kull	opphav	beg. off
STORLOM	LEVEOMRÅDE	Påvist		2	0	0	0		

Merknad: Inkluderer vatnet Strauman, rikmyrpartier langs nordsiden av vatnet og ei stor, variert og dels rikmyr langs østsiden av vatnet. Strauman har antagelig fått redusert verdi for andefugl fordi vatnet trolig har blitt senket i de senere årene. Tidligere har det vært registrert en relativt rik fauna av ender på vatnet. I 1999 ble det bare observert et hekkende par med storlom på vatnet. Det er svært gode hekkeforhold for storlom og smålom. Rikmyra nord for vatnet er rik på en rekke kavfulle arter blant annet orkideer som engmarihand, brudepore og stortveblad. Myra sør for vatnet har en rik fauna av vadefugl og tilbyr et stort mangfold av habitater for blant annet fugl da det meandrerer en stilleflytende elv igjennom med tilhørende sump og krattvegetasjon. Myra har også elementer av rikmyr med en rekke kravfulle høyere planter.

Lisshølivatnet

vvy-nr: 148/1b8   Kommune: 1813   Vnr: 148.2Z   Kilde: Dato:

148/1b8   1813   148.2Z

Viktig naturtype: Kystgranskog   Klassisk verdivurdering: Lokal

Verdi naturtype: Viktig   Verdi som viltområde:

Merknad: Lokalitet av boreal regnskog påvist under registreringen for utvidelsen av barskogsverneplanen. Registrering av rødlistearten rund porelav.

Fuglevatnet

vkv-nr. Kommune Vnr Kilde Dato
148/1b9 1813 148.2Z

Viktig naturtype: Andre viktige forekomster Klassisk verdivurdering: Lokal

Verdi naturtype: Viktig Verdi som viltområde: Viktig

Viltarter

Artsnavn	Funksjon	Kvalitet_fu dato	Verdi	Antall	Hanner	Hoer	Kull	opphav	beg. off
STORLOM	LEVEOMRÅDE	Påvist	1999	2	0	0	0	0	

Merknad: Gunstige hekkeforhold for lom med en rekke øyer ute i vatnet, hekking påvist.

Rølivatnet

vkv-nr. Kommune Vnr Kilde Dato
148/1b10 1813 148.2Z

Viktig naturtype: Andre viktige forekomster Klassisk verdivurdering: Lokal

Verdi naturtype: Viktig Verdi som viltområde: Viktig

Viltarter

Artsnavn	Funksjon	Kvalitet_fu dato	Verdi	Antall	Hanner	Hoer	Kull	opphav	beg. off
STORLOM	LEVEOMRÅDE	Påvist	1999	2	0	0	0	0	

Merknad: Hekkelokalitet for storlom

Springarsteinlia

vrv-nr   Kommune   Vnr   Kilde   Dato

148/1b11 1813   148.2Z

Viktig naturtype: Gammel lauvskog

Klassisk verdivurdering: Regional

Verdi naturtype: Viktig

Verdi som viltområde: Viktig

Merknad: Gammel blandingskog av storvokst osp, bjørk, selje og gran med mye død ved. Dominans av høgstaudeskog med trollbær, brunrot og skogsvinereot. Innslag av enkelte varmekjære arter. Rik lavflora. Artsrik spurvefuglfauna med innslag av krevende arter.

Liaheim

vrv-nr   Kommune   Vnr   Kilde   Dato

148/1b12 1813   148.2Z

Viktig naturtype: Andre viktige forekomster

Klassisk verdivurdering: Lokal

Verdi naturtype: Viktig

Verdi som viltområde: Viktig

Viltarter

Artsnavn	Funksjon	Kvalitet_fu dato	Verdi	Antall	Hanner	Hoer	Kull	opphav	beg. off
HØNSEHAUK	LEVEOMRÅDE	Påvist		2	0	0	0		

Merknad: Lokalitet for hønschauk, hekking påvist

Vassbotn

vvt-nr   Kommune   Vnr   Kilde   Dato

148/1b13   1813   148.22

Viktig naturtype: Rik edelløvskog   Klassisk verddivurdering: Lokal

Verdi naturtype: Viktig   Verdi som viltområde: Viktig

Viltarter

Artsnavn	Funksjon	Kvalitet_fu dato	Verdi	Antall	Hanner	Hoer	Kull	opphav	beg. off
BØKSANGER	LEVEOMRÅDE	Påvist		1	0	0	0		
GULSANGER	LEVEOMRÅDE	Påvist		1	0	0	0		

Merknad: Bratt skogli med mye blokkmark. Åpen og variert treslags sammensetning. Innslag av alm og hassel samt tysbast. Artsrik fauna av spurvefugl med innslag av sørlige arter.

Saussvassdraget

vvt-nr   Kommune   Vnr   Kilde   Dato

148/1b14   1813   148.22

Viktig naturtype: Andre viktige forekomster   Klassisk verddivurdering: Regional

Verdi naturtype: Viktig   Verdi som viltområde:

Fiskearter

Fiskart	dato	Grad av trussel mot art	Trusselsfaktor	Gyteforhold	Relativ tetthet	Gytested	opphav
AURE		Livskraftig		gode			
LAKS		Livskraftig		gode			

Merknad: Anadrom elvestrekning av regional betydning. Årlig Fangst ligger på opptil et tonn, hvor laks står for over 2/3 av fangsten. Særlig stor tetthet av yngel er registrert på elvestrekningene fra Medvatnet og oppover Fuglelielva, Nepåselva og Markaelva fra Saussvatnet og oppover. Disse tilbyr meget gode oppvekst og gyteforhold for laks.

Viktige lokaliteter for biologisk mangfold i Brusjøvassdraget

Verna vassdrag nr (VV-nr): 148/2

Svanvatnet, Rugåsvatnet, Bruvatnet

vvv-nr Kommune Vnr Kilde Dato

148/2b15 1813 148.22

Viktig naturtype: Andre viktige forekomster Klassisk verdivurdering: Lokal

Verdi naturtype: Viktig Verdi som viltområde: Viktig

Viltarter

Artsnavn	Funksjon	Kvalitet fu dato	Verdi	Antall	Hanner	Hoer	Kull	opphav	beg. off
HORNDYKKER	LEVEOMRÅDE	Påvist		9	0	0	0		

Merknad: Flere sammenhengende vatn av betydning som hekke og rastelokalitet for flere ender og vadefugl. Omgitt av skog og myr, dels belter med vannkantvegetasjon, relativt næringsrikt. Brukes mye i friluftssammenheng, flere hytter rundt vatnene. Sangsvane er registrert på trekket, mens toppand og horndykker hekker.

Utløpsområdet

vvv-nr Kommune Vnr Kilde Dato

148/2b16 1813 148.22

Viktig naturtype: Kalkrike strandberg Klassisk verdivurdering: Lokal

Verdi naturtype: Viktig Verdi som viltområde: Viktig

Merknad: Rik og variert berggrunn helt ned til sjøen som skaper et topografisk variert kollelandskap, øyer og holmer. Strandengene er smale og lite utviklet, berg går mye helt ned til vannkanten. Strandflatene i buktene domineres av silt og mudderflater. Utløpsområdet grenser til intakt rikmyr, kalkberg med kravfulle arter og rik granskog. Deler av disse elementene er inkludert i lokaliteten. Området er relativt rikt på fugl, og har blant annet en stor bestand av tjeld (bortimot ti par). Flere andre vadefugl er vanlige. Ellers er det registrert flere ender, gravand og grågås innen lokaliteten (i 1999).

Asplia-Djupaunet

vrv-nr	Kommune	Vnr	Kilde	Dato
148/2b17	1813	148.22		

Viktig naturtype: Rik edelløvskog

Klassisk verdivurdering: Lokal

Verdi naturtype: Viktig

Verdi som viltområde: Viktig

Merknad: Stor og bratt li med frodig bjørkeskog i blanding med andre treslag. Innen lokaliteten er en større almebestand. Det er registrert flere kravfulle og sørlige plantearter innen lokaliteten, rik fauna av krevende spurvefugl.

Strengvatnet-skog

vrv-nr	Kommune	Vnr	Kilde	Dato
148/2b18	1813	14822Z		

Viktig naturtype: Kystgranskog

Klassisk verdivurdering: Nasjonal

Verdi naturtype: Svært viktig

Verdi som viltområde:

Merknad: Boreal regnskog med rik lavflora og forekomster av flere sjeldne og rødlistete arter. En av de viktigste boreale regnskogene i Midt-Norge. Rikeste kjente forekomst av granfjelllav i Europa og gode forekomster av gullprikklav og kysttårenever. Ellers store mengder lobariaarter og en rekke sjeldne og truede skorpelav. Skogen er jevnt påvirket av tidligere hogst, mens de høyere liggende områdene er lite påvirket. Lokaliteten er sammensatt av to delområder.

Strengvatnet

vvt-nr: 148/2b19   Kommune: 1813   Vnr: 148.22   Kilde: Dato:

Viktig naturtype: Andre viktige forekomster   Klassisk verdivurdering: Regional
Verdi naturtype: Svært viktig   Verdi som viltområde: Svært viktig

Viltarter

Artsnavn	Funksjon	Kvalitet_fu dato	Verdi	Antall	Hanner	Hoer	Kull	opphav	beg. off
TOPPAND	HIOMRÅDE	Påvist		0	10	3	0		
KANADAGÅS	LEVEOMRÅDE	Påvist		11	0	0	3		
HORNDYKKER	LEVEOMRÅDE	Påvist		7	0	0	0		

Merknad: Næringsrikt vatn med vitale partier og belter med elvesnelle-flaskestarr vegetasjon på grunne områder ved innløpet, mot utløpsområdet og i bukter. Frødig skog og fuktvegetasjon slutter stedvis helt ned til vannkanten. Lokaliteten tilbyr næring og hekkebiopoper for en rekke ender og vadere. Det er blant annet registrert opptil 5 par horndykker, mange individer med hekkende toppand og flere andre ender, særlig på trekket. Ti canadagjess (og tre pull) ble også registrert i 1999.

Viktige lokaliteter for friluftsliv i Navavatnvassdraget

Verna vassdrag nr (VV-nr): 145/1

Grøndalsfjellet

VVV-nr	Kommune	Vnr	Kilde	Dato
145/1f5	1813	145.3Z		

Områdets hovedegnethet	Bruksverdi	Bruksfrekvens	Nærturområde	Dagsturområde
turer til fots eller på ski i fjellet	Regional	mye	ja	ja

Merknad

Attraktivt og mye brukt turområde, særlig om vinteren. Beliggende nært befolkningsentra. Henger sammen med Tverrifjellet og Sæterfjellet. Urørt natur uten tilrettelegging, store landskapskvaliteter og vide utsyn.

[Dokumentsti/lenke](#)

Navanvatn

VVV-nr	Kommune	Vnr	Kilde	Dato
145/1f6	1813	145.3Z		

Områdets hovedegnethet	Bruksverdi	Bruksfrekvens	Nærturområde	Dagsturområde
fiske i ferskvann	Regional	mye	ja	

Merknad

Område med svært store landskapskvaliteter med vatnene som det sentrale. Lett adkomst. Egner seg spesielt godt for turer med kano eller båt. Mange hytter og turlagshytte innen området. Brukes mye av befolkningen fra regionen

[Dokumentsti/lenke](#)

Viktige lokaliteter for friluftsliv i Sausvassdraget

Verna vassdragg nr (VV-nr): 148/1

Strauman-Vassbvoda

VV-nr	Kommune	Vnr	Kilde	Dato
148/1f1	1813	148.2Z		

Områdets hovedegnethet	Bruksverdi	Bruksfrekvens	Nærturområde	Dagsturområde
turer til fots eller på ski i skogen	Regional	mye	ja	ja

Andre bruksformer for området

Opparbeidingstiltak i området

jakt	adkomst
------	---------

turer til fots eller på ski i fjellet

fiske i ferskvann

Merknad

Større sammenhengende friluftsområde med store landskaps- og naturkvaliteter som innbyr til friluftsliv. Gode muligheter for allsidig bruk til fots eller med båt. Egner seg til padling. Gode forhold for klassiske friluftsliv som fiske i ferskvann, jakt etter særlig storvilt og bærplukking. Henger sammen med store naturområder østover mot Eidevassdraget og Binndalen

Dokumentstii/enke

Sausvatnet-Saussfiellet

VV-nr	Kommune	Vnr	Kilde	Dato
148/1f2	1813	148.2Z		

Områdets hovedegnethet	Bruksverdi	Bruksfrekvens	Nærturområde	Dagsturområde
turer til fots eller på ski i fjellet	Regional	mye	ja	ja

Andre bruksformer for området

Opparbeidingstiltak i området

fiske i ferskvann	adkomst
-------------------	---------

jakt

Merknad

Hyttefelt rundt Fuglelivatnet og fjellområde som brukes mye av lokalbefolkning og folk fra hele regionen. Særlig vinterstid er det mye utfart da området egner seg meget bra til skigåing. Andre viktige aktiviteter er bærplukking og elgjakt.

Dokumentstii/enke

Viktige lokaliteter for friluftsliv i Brusjøvassdraget

Verna vassdrag nr (VV-nr): 148/2

Røliheia

vv-nr	Kommune	Vnr	Kilde	Dato
148/2f3	1813	148.22		

Områdets hovedegnethet	Bruksverdi	Bruksfrekvens	Nærturområde	Dagsturområde
jakt	Lokal	en del	ja	

Andre bruksformer for området

turer til fots eller på ski i fjellet

Merknad

Nærturområde som brukes mest av lokalbefolkningen. Brukes særlig til jakt, men også til bærplukking og turer til fots eller på ski.

Dokumentsti/lenke

Svanvatnet-Rudåsvatnet

vv-nr	Kommune	Vnr	Kilde	Dato
148/2f4	1813	148.22		

Områdets hovedegnethet	Bruksverdi	Bruksfrekvens	Nærturområde	Dagsturområde
båtutfart i ferskvann	Lokal	mye	ja	

Andre bruksformer for området

Opparbeidingstiltak i området

fiske i ferskvann

brygge

Merknad

Nærturområde beliggende helt inntil Hommelstø. Vannene står i fokus og egner seg spesielt godt til kortere turer med båt eller kano, og til bading. Det foregår også endel fiske etter sjørøret. Flere hytter innen området.

Dokumentsti/lenke

Viktige lokaliteter for prosesser og former skapt av is og vann i Sausvassdraget

Verna vassdrad nr (VV-nr): 148/1

Grønnlifjellet- Navavassdraget

vvv-nr: 145/1p2   Kommune: 1813   Vnr: 145.3Z   Kilde: Dato:

Nivå 2   Nivå 1

Geologisk hovedform: berandavsetninger

Geologisk tilleggsform:

Viktige Prosesser

VernekrITERIUM 1: representativitet

Aktive Prosesser   glasiale

VernekrITERIUM 2: instruktiv lokalitet

Geologisk alder:

Verdigruppe: 3

Egenverdi:

Lengre randmorene som strekker seg nesten sammenhengende fra sjøen og sørvest over Grøndalsfjellet. Morenen er trolig dannet rundt år 10500 B.P under Yngre Dryas tidsperioden. Viktig for forståelsen av avsmeltingen i området.

Inngrep   Ingen

Verdigruppe-forklaring 3: Faglig interessante lokaliteter, men av mer lokal betydning enn i gruppe 1 og 2. Ofte finnes flere alternative områder i nærheten.

Fuglelieelva Saussvassdraget

vvv-nr: 148/1p1   Kommune: 1813   Vnr: 148.2Z   Kilde: Dato:

Nivå 2   Nivå 1

Geologisk hovedform: Diverse

Geologisk tilleggsform: Fluviale avsetninger

Viktige Prosesser

VernekrITERIUM 1: uberørthet

Aktive Prosesser   fluviale

VernekrITERIUM 2: instruktiv lokalitet

Geologisk alder:

Verdigruppe: 3

Egenverdi:

Vassdraget er det eneste i området som fremviser tydelige og aktive elveprosesser. Elva har varierte strømforhold over en lengre strekning og vekslar mellom stilleflytende og strie partier. Massetransport, erosjon og avsetning illustreres.

Inngrep   Ingen

Verdigruppe-forklaring 3: Faglig interessante lokaliteter, men av mer lokal betydning enn i gruppe 1 og 2. Ofte finnes flere alternative områder i nærheten.

Særlig viktige landskap i Navavatnvassdraget

Verna vassdrag nr (VV-nr): 145/1

Navanvatn

VV-nr	Kommune	Vnr	Kilde	Dato
145/114	1813	145.3Z		
Landskapsregion			FJORDBYGDENE PÅ MØRE OG I TRØNDELAG	Underregion

		Vekt til landskaps- komponenten	Verdi til landskaps- komponenten
Landskapets hovedform	Åpen dalgang med markerte trauformete landskapsrom innen små arealer. Koller, bratte skrenter og skarpe klippformer. Fjellene danner amfi.	***	A1
Geologisk innredning	Dramatiske og opprevne klipper og bergvegger. Stor kontrast mellom bart, mørkt berg og vegetasjonen, delvis en mosaikk av disse elementene.	**	A2
Vegetasjon	Frodig og variert med en mosaikk mellom barskog og løvskog. Enkelte myrdrag og bremmer av starrvegetasjon i bukter.	***	A1
Vann og vassdrag	Varierte vatn med bukter og holmer	***	A1
Jordbruksmark	Små elementer av jorder, gammel beitemark og enger	*	A2
Bebyggelse og tekniske anlegg	Noen få jordbruk, flere hytter langs vatnet som overveiende er godt innpasset og tilbaketrukket i landskapet. Trekker lite ned.	**	B1
Landskapskarakter	Åpen dalgang med trauformete landskapsrom og dramatiske og formrike landskapsformer med store kontraster. Likevel en helhet og preg av urørthet. Et svært verdifulle landskap.		A1

Særlig viktige landskap i Sausvassdraget

Verna vassdrags nr (VV-nr): 148/1

Fuglelivatnet-Saussfjellet

vv-nr	Kommune	Vnr	Kilde	Dato	
148/111	1813	148.22			
Landskapsregion	FJORDBYGDENE PÅ MØRE OG I TRØNDELAG			Underregion	TOSEN/URSFJORDEN

		Vekt til landskapskomponenten	Verdi til landskapskomponenten
Landskapets hovedform	Åpent og kupert fjell og heilandskap med vide utstyn.	**	A2
Geologisk innredning	Mye bart fjell i mosaikk med grønne vegetasjonsflater skaper variasjon i landskapet. De steinete og nakne holmene og øyene skaper stor variasjon i Fuglelivatnet	**	B1
Vegetasjon	Grønne flater i mosaikk med bart fjell. Smale bremmer av kantsoner rundt Fuglvatnet. Spredt med åpen furuskog mot høyden hvor furu dominerer. Furu er også en viktig komponent på holmer og øyer ute i vannet. Den skaper formrikdom, dybde og kontrast.	**	A2
Vann og vassdrag	Vannelementet er fremtredende rundt Fuglelivatnet der det store vatnet med holmer og skjær er midtpunkt i det åpne landskapet. På heia setter de mange småtjønnene preg på terrenget, og skaper variasjon. Fuglelivatnet går i varierte stryk og stillere partier.	***	A2
Jordbruksmark			
Bebyggelse og tekniske anlegg	Enkelte hytter langs vatnet	*	B2
Landskapskarakter	Stort og åpent lavfjellandskap med formrike komponenter som likevel danner en helhet. Vannelementene er viktige. Vide utsyn og urørthet		A2

Strauman

vrv-nr   Kommune   Vnr   Kilde   Dato

148/112   1813   148.2Z

Landskapsregion   FJORDBYGDENE PÅ MØRE OG I   Underregion   TOSEN/URSFJORDEN
TRØNDELAG

		Vekt til landskaps- komponenten	Verdi til landskaps- komponenten
Landskapets hovedform	Åpen dalgang som har elementer av kupert dalbunn og traufomer. Svært variasjonrikt med avrundete og myke former.	**	A2
Geologisk innredning	Bart fjell dels langs vatnene og dels i fjellsidene. Høydelagene mot sør domineres av nakent fjell som står i kontrast til de frodige lavereliggende partiene i området.	*	B1
Vegetasjon	Den varierte skogen med barskog og løvskog i mosaikk med vatn og åpne myrdrag er komponenter som er svært viktige for strukturen og formrikdommen i landskapet. Alle siluettene mot vatn og myrdrag skaper stor dybde og spenning i interiøret og landskapsrommet.	***	A1
Vann og vassdrag	Meget fremtredende med det avlange Straumanvatnet som sentralt midtpunkt med mange bukter og holmer.	***	A1
Jordbruksmark	Gammel beitemark innen deler av området		-
Bebyggelse og tekniske anlegg	Sjelden lite berørt landskap til å være så sentral beliggende, og med så store landskapskvaliteter.		-
Landskapskarakter	Kupert og åpent dallandskap med vide utsyn og myke former der vatn og vassdrag danner sentrum. Svært formrikt med sjeldent stort spenn mellom komponentene som vatn, landformer og vegetasjon. Urørthet og stillhet.		A1

Langvatnet

<i>vvt-nr</i>	<i>Kommune</i>	<i>Vnr</i>	<i>Kilde</i>	<i>Dato</i>
148/113	1813	148.1Z		
<i>Landskapsregion</i>	FJORDBYGDENE PÅ MØRE OG I TRØNDELAG			<i>Underregion</i>

		<i>Vekt til landskaps- komponenten</i>	<i>Verdi til landskaps- komponenten</i>
<i>Landskapets hovedform</i>	Åpen og delvis markert dalgang med kupert dalbotn og avrundete former.	**	A2
<i>Geologisk innredning</i>	Nakne berg og koller mot vest og sør i kontrast til den frodige dalbunnen er et markert trekk ved landskapet	**	B1
<i>Vegctasjon</i>	Veksling mellom bar og løvskog. Brede kantsoner rundt og ute i vannene av starr og takrør. Vierbelter mellom skogen og kantsonen. Den vekslende vegetasjonen er karaktersetende for området formangfold.	***	A2
<i>Vann og vassdrag</i>	Vannene er midtpunkt i bunnen av dalgangen med alle vannspeilene og de mange buktene som skaper åpenhet, kontrast og variasjon i landskapet.	***	A1
<i>Jordbruksmark</i>	Enkelte jordbrukmarker, innen området. Elementer av hagemarker og gamle tun.	**	A2
<i>Bebyggelse og tekniske anlegg</i>	Flere eldre drifts og våningshus trekker opp.	**	A2
<i>Landskapskarakter</i>	Åpen og markert dalgang med avrundete former, stort formangfold og helthet hvor vannelementene er midtpunkt. Innslag av elementer fra det gamle kulturlandskapet og den gamle jordbruksbebyggelsen.		A2

Særlig viktige landskap i Brusjøvassdraget

Verna vassdragsnr (VV-nr): 148/2

Brusjøa utløp

VV-nr: 148/215   Kommune: 1813   Ynr: 14822Z   Kilde: Dato:

Landskapsregion: FJORDBYGDENE PÅ MØRE OG I TRØNDELAG   Underregion:

	Vekt til landskapskomponenten	Verdi til landskapskomponenten
Landskapets hovedform	Åpent fjordbotnlandskap omgitt av lave, avrundete fjell. Et lunt og beskyttet landskapsrom ved sjøen med mange bukter, holmer og skjær som viktige komponenter.	A2
Geologisk innredning	Den kalkrike berggrunnen preger strandbergene med den lyse steinen og de typiske erosjonsformene og rillene. Berggrunnen skaper et topografisk variert kollelandskap med øyer og holmer. Lys sandstrand og mudderbanker på grunnene i vikene.	A1
Vegetasjon	Småle bremmer av strandeng. Særpreget kalkbergsvegetasjon med sterke farger i reinrosen og gulskolm. Sluttet og urørt skog og myr helt ned til strandnaturen. Viktige komponenter.	A2
Vann og vassdrag	Fjordspeilet er viktig og et sentralt midtpunkt. Elva er lite framtreddende.	B1
Jordbruksmark		
Bebyggelse og tekniske anlegg	Noe påvirkning fra kalkbrudd og bebyggelse men ligger i bakgrunnen. Urørt til å være strand og utløpsområde.	B1
Landskapskarakter	Lunt fjordbotnlandskap der de mange holmer og skjær er viktige komponenter som gjør landskapet særpreget. Kalkberg med fargerike planter, lys sandstrand og mudderbanker er også en del av formmangfoldet og skaper sammen med skjærene kontrast mot havspeilet. Lite påvirkete omgivelser med myr og barskog virker også inn. Urørt og beskyttet til å være skjærgård.	A2

Oversikter over rapporter

"Verdier i Vernede Vassdrag"

1998 - 1	Verdier i Nordalselva, Åfjord kommune i Sør-Trøndelag
1999 - 1	Verdier i Opo m/Låtefoss, Odda kommune i Hordaland
1999 - 2	Verdier i Stryne- og Loenvassdraget, Stryn kommune i Sogn og Fjordane
1999 - 3	Verdier i Oldenvassdraget, Stryn kommune i Sogn og Fjordane
2000 - 1	Verdier i Gautefallvassdraget, Drangedal og Nissedal kommuner i Telemark
2000 - 2	Verdier i Unsetåa, Rendalen, Tynset og Tolga kommuner
2000 - 3	Verdier i Hamrabøvassdraget, Suldal kommune i Rogaland
2000 - 4	Verdier i Høievassdraget, Tysvær kommune i Rogaland
2000 - 5	Verneverdier i Nitelva, Nittedal, Skedsmo og Rælingen kommuner i Akershus fylke
2000 - 6	Verdier i Norddalsvassdraget, Suldal kommune i Rogaland
2000 - 7	Verdier i Hålandsvassdraget, Suldal kommune i Rogaland
2000 - 8	Verdier i Vikedalsvassdraget, Vindafjord kommune i Rogaland
2000 - 9	Verdier i Gvetaåi, Nore og Uvdal kommune i Buskerud
2000 - 10	Verdier i Skrimfjellområdet, Kongsberg kommune i Buskerud, Sauherad og Skien kommuner i Telemark
2000 - 11	Verdier i Vergja, Nore og Uvdal, Rollag og Sigdal kommuner i Buskerud
2000 - 12	Verdier i Oгна, Steinkjer kommune i Nord-Trøndelag
2000 - 13	Verdier i Rolv, Nore og Uvdal, kommune i Buskerud
2000 - 14	Verdier i Sørkjeåi, Rollag kommune i Buskerud og Tinn kommune i Telemark
2000 - 15	Verdier i Vannsjø-Hobølvassdraget, Moss, Sarpsborg, Spydeberg, Skiptvedt, Råde, Rygge Våler og Hobøl kommuner i Østfold og Akershus fylker
2000 - 16	Verdier i Austbygdåi, Tinn kommune i Telemark
2000 - 17	Verdier i Hornsbekken, Gol kommune i Buskerud
2000 - 18	Verdier i Skogshornområdet, Gol kommune i Buskerud
2000 - 19	Verdier i Grønndøla, Gol kommune i Buskerud
2000 - 20	Verdier i Mørkedøla, Gol kommune i Buskerud
2000 - 21	Verdier i Fuglevågsvassdraget, Smøla kommune i Møre og Romsdal
2000 - 22	Verdier i Årgårdsvassdraget, Namdalseid og Verran kommuner i Nord-Trøndelag
2000 - 23	Verdier i Hjelsteinelva, Vestnes kommune i Møre og Romsdal
2000 - 24	Verdier i Gjela, Aure kommune i Møre og Romsdal
2000 - 25	Verdier i Toåa, Surnadal kommune i Møre og Romsdal
2001 - 1	Natur- og kulturverdier i Salsvassdraget, Nord-Trøndelag
2001 - 2	Verdier i Norddalsvassdraget, Norddal kommune, Møre og Romsdal
2001 - 3	Verdier i Søya, Surnadal kommune i Møre og Romsdal

- 2001 - 4 Verdier i Ålvundelva, Sunndal kommune i Møre og Romsdal
- 2001 - 5 Verdier i Solnørelva, Vestnes, Skodje og Ørskog kommuner i Møre og Romsdal
- 2001 - 6 Verdier i Bygdaelva, Stranda kommune i Møre og Romsdal
- 2001 - 7 Verdier i Stigedalselva, Volda kommune i Møre og Romsdal
- 2001 - 8 Verdier i Visa, Nesset kommune i Møre og Romsdal
- 2001 - 9 Verdier i Bondalselva, Ørsta kommune i Møre og Romsdal
- 2001 - 10 Verdier i Norangselva, Ørsta kommune i Møre og Romsdal
- 2001 - 11 Verdier i Todalselva, Aure kommune i Møre og Romsdal
- 2001 - 12 Verdier i Bjotveitelvi, Ullensvang og Eidfjord kommuner i Hordaland
- 2001 - 13 Verdier i Døgro, Ulvik kommune i Hordaland
- 2001 - 14 Verdier i Elvegårdselva, Narvik kommune i Nordland
- 2001 - 15 Verdier i Snefjordvassdraget, Måsøy kommune i Finnmark
- 2001 - 16 Verdier i Dyrdalselvi, Aurland kommune i Sogn og Fjordane
- 2001 - 17 Verdier i Undredalselvi, Aurland kommune i Sogn og Fjordane
- 2001 - 18 Verdier i Kolarselvi, Aurland kommune i Sogn og Fjordane
- 2001 - 19 Verdier i Flåmsvassdraget, Aurland kommune i Sogn og Fjordane
- 2001 - 20 Verdier i Nisedalselvi, Aurland kommune i Sogn og Fjordane
- 2001 - 21 Verdier i Gaulavassdraget, Melhus kommune i Sør-Trøndelag
- 2001 - 22 Verdier i Gaulavassdraget, Midtre Gauldal kommune i Sør-Trøndelag
- 2001 - 23 Verdier i Taumevassdraget, Sirdal kommune i Vest-Agder
- 2001 - 24 Verdier i Erdalsvassdraget, Eidfjord og Ullensvang kommune, Hordaland
- 2001 - 25 Verdier i Hattebergsvassdraget, Æneselvi og Furebergsvassdraget i Kvinnherad kommune, Hordaland
- 2001 - 26 Verdier i Manndalselva, Kåfjord kommune i Troms
- 2001 - 27 Verdier i Etnavassdraget, Nordre Land, Etnedal, Sør-Aurdal, Nord-Aurdal og Øystre Slidre kommuner i Oppland
- 2001 - 28 Verdier i Gausa, Espedalsvatn/Breisjøen, Lillehammer, Gausdal, Øyer, Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron kommuner i Oppland
- 2001 - 29 Verdier i Smeddøla, Lærdal kommune i Sogn og Fjordane
- 2001 - 30 Verdier i Kvinna, Leikanger kommune i Sogn og Fjordane
- 2001 - 31 Verdier i Sogndalselvi, Sogndal kommune i Sør-Trøndelag
- 2001 - 32 Verdier i Utladalsvassdraget, Årdal og Luster kommune i Sør-Trøndelag
- 2001 - 33 Verdier i Feigumsvassdraget, Luster kommune i Sogn og Fjordane
- 2001 - 34 Verdier i Mørkrissvassdraget, Luster kommune, Sogn og Fjordane

2001 - 35	Verdier i Nesheimvassdraget, Farsund kommune i Vest-Agder
2001 - 36	Verdier i Aanavassdraget, Kristiansand kommune i Vest-Agder og Lillesand kommune i Aust-Agder
2001 - 37	Verdier i Salangsvassdraget, Bardu og Salangen kommune i Troms
2001 - 38	Verdier i Sausa-, Brusjø- og Navatnvassdragene, Brønnøy kommune i Nordland
2001 - 39	Verdier i Breidvikelva, Tromsø kommune i Troms
2001 - 40	Verdier i Tverrelva, Alta kommune i Finnmark
2001 - 41	Verdier i Repparfjordvassdraget, Kvalsund kommune i Finnmark
2001 - 42	Verdier i Geirangelva, Stranda kommune i Møre og Romsdal
2001 - 43	Verdier i Osvassdraget, Molde, Gjemnes og Nesset kommuner i Møre og Romsdal
2001 - 44	Verdier i Rauma (Verma), Rauma kommune i Møre og Romsdal
2001 - 45	Verdier i Rauma (Istra), Rauma kommune i Møre og Romsdal
2001 - 46	Verdier i Valldøla, Norddal og Rauma kommuner i Møre og Romsdal
2001 - 47	Verdier i Stordalselva, Stordalselva, Norddal og Rauma kommune i Møre og Romsdal

Se også:

Forvaltning av vernede vassdrag 1995. Informasjonsperm utgitt av Direktoratet for naturforvaltning og Norges vassdrag- og energidirektorat, mars 1995.

Norges vassdrag- og energidirektorats hjemmeside: <http://www.nve.no>

Direktoratet for naturforvaltnings hjemmeside: <http://www.naturforvaltning.no>

Utgitt i samarbeid mellom Direktoratet for naturforvaltning og Norges vassdrag- og energidirektorat

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Fylkesmannen

Direktoratet for
naturforvaltning

Verdier i vernede vassdrag

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Direktoratet for naturforvaltning (DN) har i fellesskap arbeidet med et prosjekt for å gjøre kunnskapen om vernede vassdrag lettere tilgjengelig for kommuner og andre som forvalter vassdragsnære områder. "VVV-prosjektet" skal dokumentere og gjøre verdiene i vassdraget mer synlige. Målet er at alle som planlegger arealbruk eller inngrep i et vernet vassdrag, først skal vite hvilke verneverdier som finnes der. På denne måten regner DN og NVE med at skadelige inngrep i større grad blir unngått.

TE 1004

ISBN 82-7072-514-5

ISSN 1501-4851